સરકારી ગુજરાતી

ચોથી ચોપડીના અરથ

વ્યાકરણ તથા કવિતાના અન્વય સાથે

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

સખારામભીકશેટ

અમદાવાદમા

માણેકચોક નજીક કાગદીઓળમાં ખોડા

ઢોરના મકાનમાં અમદાવાદ વિક

ટોરિયા પ્રેસમાં

છગનલાલ ઉમેદચંદે છાપ્યા

સંવત ૧૯૩૯ સને ૧૮૮૩

કીમત ૦-૪-૦

સરકારી ગુજરાતી ચોથી ચોપડીના અરથ.

ચોથી ચોપડી શીખનારાઓને અમુક શબ્દ વ્યાકરણના કયા વર્ગનો છે તે જાણવાની જરૂર છે માટે તે અમે અત્રે શબ્દના સામે આપેલું છે તેની ટુંકામાં નીશાનીઓ નીચે પ્રમાણે.

(ના)—નામ	(સ)—સરવનામ	વિ)=વિશેશણ.
(ક્રિ)-ક્રિયાપદ	(અ)=અવ્યય	(કૃ)=કૃદંત

પાઠ ૧ લો.

નવી-(વિ) તાજી હુણાની

જુની=(વિ) પ્રાચીન ગએલી.

મંડાવીશું=(ક્રિ) આરંભાવીશું શરૂ કરાવીશું

કવિતા=(ના) રાગમાં બોલવું

રાજી=વિ. ખુશી.

સુંદર=(વિ.) મજાની સારી, બેશ

ચાહે-(ક્રિ) ઇછે, વાંછના કરે,

નવરા-(વિ) નકામા, નીરૂદમી

ગાય=(ક્રિ) કહે બોલે ગાયન કરે,

વસ્તુ-નકાજ પદારથ જાણશ.

પરમેશ્વર-(ના) પરમેશ્વર. મોટો પ્રભુ.

પંખી=(ના) પાંખવાળુ જાનવર,

ઝાડ-(ના) વ્રક્ષ દ્રુમ, તરૂ

સુરજ-(ના) સુર્ય, રવી

આકાશ=(ના) આભ વ્યોમ, નભ

પ્રથ્વી-(ના) અવની, ધરતી, ભોંય જમીન

ચંદ્રમા-(ના) શોમ શર્વ

સરજ્યુ=(ક્રિ) બનાવ્યુ ઉતપન્ન કર્યું.

સદા—(અ) હમેશા, નીત, રોજ.

સાહેબ-(વિ) ઉપરીવાળું

છાનુ-(વિ) ગુપ્ત, ગુહ્ય

શીક્ષા-(ના) સજા ગુનાનો બદલો.

પાઠ ૨ જો.

જગત=(ના) દુનીઆં, આલમ

રેનડીયર-(ના) એકજાતનુ સાબર જેવુ પશુ

ગરૂડ=(ના) ખગરાજ એકજાતનુ પક્ષી

ધાધ-(ના) મોટો પ્રવાહનો વેગ.

જુદી=(વિ) બીન તફાવતવાળી

નીપજેછે=(ક્રી) ઉતપન્ન થાયછે. બને છે.

ધાતુ=(ના) ખનીજ પદારથ જેના વાસણ

થયછે તે.
પરવત—ના) ગીરી, પહાડ
પથરાના મોટા ટેકરા
કોતર—ના) બે બખોલે
નદી—ના) સરીતા, આપ
ના તટની જડાનની
સરોવર=ના) તળાવ
તડાગ
અવાજ—ના] સાદ
બળતા પાહાડ—ના) જ્વાળા મુખી પરવત

ઝરાણું—ના) ઝરણ, પાણીનું ઝરણું
કુવા—ના) કુપ, પાણીના ખાડા
પાલીયાં=ના) રોગીષ્ટ
કુકુ—ના) મરમાળે,
ચામડાં=ના) ચરમ
ગુજરાતી—વિ ગુજરાતના રેવાસી
પાઠ ૩ જો.
પ્રારથના—ના) સ્તુતી

કાળાવાળી
સંસાર=ના) જગત, દુનીયાં
જોગ=ના) જોર, બળ આય,
દાતાર—(વિ) દેતનાર આપનાર,
પ્રાણીય—ના) જીવડા આદમ
હરવું—(ક્રિ) લઈ લેવું છીનવી લેવું

પાઠ ૩ જો. પરમેશ્વરની પ્રારથના ૧.

ઓ પરમેશ્વર તું એકજ છે, તેં આખું જગત સરજ્યુંછે, પ્રથ્વી, પાણી અને પરવતો એ સરવે તેં પેદા કર્યાંછે. સારા શોભાયમાન તારા, સુરજ અને ચંદ્રમા એ સઘળાં તેં બનાવ્યાંછે, પ્રભુ તારૂં જોર મહું છે. અમારામાં જે ઘણું ગ્યાન અને ગુણછે તેનો આપનાર તુંજછે એ સઘળા પાપી માણીઓ જે છે તે ભુલી જાઇછે; ૩ ઓ પ્રભુ અમારામાં જે કલેશ, કકસ પાપ અને દુખ છે તે આપ ખોટી જે બુરી છે તે મેહેરબાની કરીને કહાડી નાંખી સુખ આપ ૪

પાઠ ૪ થો.
પરમારથુ—વી) પરમારથી કામ કરનાર
કોળરાં—ના) મીઠું મસુ નાંખેલા રોટલા,
બીક—ના] બીક, ભય;

ઘર—ના) રાહાણું પેહેરે.
અસમુઓ—વી) અડધે મરેલો
લઇ થાય રેવું—ની) રચવું, બનાવવું

તારા—ના) ચાંદરણું થો.
સોમ—ના) ચંદ્રમા શશી.
બહોળાં—વી) ઘણે, અધીક, ઘણું

ઉપકાર-ના] ગુણઆભાર.
કજીઅ-ના) લડાઈ, ટંટા, ફીતુર,
પરીતાપ-ના) દુ:ખ.
કમતી-(વિ ખોટીબુદ્ધી
કરૂણા-ના) મેહેરબાની, દયા, કૃપા.
કષ્ટ-ના] દુખ વિપતી
કુતરો-ન) શ્વાન
મો-ન) મુખ. વદન ચેહેરૂ
[illegible]-ન) તરફ, બાજી
ભુખ્યા=(વિ) ક્ષુધાતુર, ખાધા વગરનો.
છેવટે-અ) આખરે, અંતે.
દયા=ન) રેહેમ.
કદી-અ) કોઇવખત,
[illegible]ડે-ના) અશ્વ, તુરંગ.
કુવા-ન) ખાડા ખાધરા,
શક્તી-ન) જોર; બળ.
અંધરૂ-ન) તીમર, અંધકાર.
[illegible]ર-ના) ઠરકર, ઠુગે.

સંભાળ-ન) ખબર જાળવણી.
કણ-ના) બાચકા.
ટટાર-વિ) સાવચેત,
ચરવા-(ક્રિ) ખાવા

પાઠ ૫ મો.

આથડીયાં-ન) અડબડીયાં.
રસતો-(પુ) પંથ મારગ, સેચડો.
સુઝતો-(ક્રિ) દેખાતો
બાપુ-ન) બાઇ.
આંધળો-(વિ) આંખે ન દેખાય તે.
પલળીસ-ક્રિ ભીજાઇશ
લાકડી-ના) જેષ્ટીકા
ફેંકી-(ક્રિ) નાંખી, રેગાટી, ઉછાટી.
આશીષ-ન) આસીરવાદ.
ચાલો-ક્રિ) હાલો, હીંડે
શીપાઇ-ન) પટાદાર. નોકર. પટાવાળો.
પગ-ન) ચરણ, પાય
લડાઇ-ના) યુદ્ધ, સંગરામ,
[illegible]ડીઓ-ના) ટેકાઅટકણું.
કાખ-ન) બગલ.
ખોડંગતો(=ક્રિ) લંગડાતો

પાઠ ૬ ઠો.

આપ-ન) બળ, જોર.
ભુલો પડ્યો = ક્રિ આડે રસ્તે ગયો.
જંગલ-ન) વગડો.
અટક્યો (ક્રિ) અથડાયો
પોતીયું-ના) પેહેરવાનું લુગડું.
ફાંફાં-ન) અથડીયાં કાંઇ વળ્યું નહી, કામ થયું નહી,
માગે-ક્રિ) વાગેછોકાય
કાદવ-ના) કીચડ.
અજવાળું-ન) ઉજેશ, પ્રકાશ, રોશનપણું
ભોમીયો-(વિ) જાણીતો વાકેફ.
રાત-ન) રજનીરાત

પાઠ ૭ મો.

લુગડું-ક્રિ) લુગડાં ધુંચીસા.
મનસુબો-ના) વીચાર, ધારણા.

અટાકળ-ના) આશરો.
પરોણુ ગત-ના) આદર સતકાર.
પરોણો-ના) મેમાન.
ઘટાકત-ના) યોગ્ય,લાયક, જોગ.
પકડો-ક્રી) ઝાલો.
પાંગળો-વિ) પગ વીનાનો.
ખાંધ-ના) ખભો.
પાવરી-ક્રી) પોષાણ કરી.

પાઠ ૮ મો.

ભોજન-ન) ખાવાના પદારથો.
વરણન-ના) હકીકત બીના. વાત.
કમોદ-ના) ડાંગરની ઉચી જાત.
વડી-ની) ચોળાની દાળ પલાળી વાટીને કપડા સુકે છે તે.
પુરણપોળી-ની) વેઢમી.

કચોરી-ના) પુરી જેવો એક જાતનો ખાવાનો પદારથ;
ભજીયાં-ના) ચણાના લોટમાં કાંઇ વાટણી તેલમાં તળીને ખાવાનો પદારથ કરે છે તે;
પકવાન-ના) ખાંડના ખાવાના પદારથો જેવાકે ઘેબર ફીણી, લેબી, સુતરફેણી, ઇત્યાદી.
વડાં-ના) અડદના લોટની થેપલી તનાવીએ કાણું પાડી તેલમાં તળીને કરેલ ખાવાનો પદારથ છે તે.
પાપડ-ના) એક જાતનો ખાવાનો પદારથ.
[illegible]-ના) [illegible]
ચોપાઇ-ન) ચારપદ

વાળી કવીતા.
શુણજો-ન) સાંભળજો.
અતી-વિ) ઘણું,બહુ.
જાત-ન) ભાત.
દહીં-દહીં,
કઢી-ન) છાશનો ઉકાળેલો એક ખાવાનો પદારથ.
તળીયાં-ક્રી) તળ્યાં.
રાઇ-ન) વનસ્પતી નાખવાલાયક પદારથ.
બાસુદી-ના) દુધને બાળીને ઉકાળીને ઘટ્ટ કરેછે તે.
દુધપાક-ના) દુધમાં ચોખા નાખીને ઉકાળે છે તે.
પુરી-ન) ઘઉંના લોટનો એક ખાવાનો પદારથ.
આ[illegible]-ના) [illegible]
અપાર-વિ) ઘણું,બહુ.

પાઠ ૮ મો ભોજન વિષે. (૨)

આજ અમે જે ભોજન જમ્યા છૈયે તેનું તમે વરણન સાંભળજો કમોદના ચોખાનો ભાત રાંધ્યો હતો, તો

દાળની જાત તે ઘણીજ સારી હતી (૧) દહીં ભાંગીને કઢી કરી હતી, ને તે માંહે સારી મજેથી પડીયા નાખી હતી, ખાસુદી પુરી અને દુધપાક તથા તરેહ તરેહનાં શાક તળ્યાં હતાં. (૨) પુરણપોળી વેડમી, લાડુ, વડાં કચોરી અને કંસાર કરયો હતો, ભજીયાં, અને ભાજી તે બહુ સારાં હતાં, તેમાં વળી મજેનો શીરો અને રોટલી પણ હતી વળી પાંચ પકવાન (જેવા પેંડા, બરફી જલેબી ખાજાં, અને કણસાઇ) જે કહેવાય છે તે પણ હતાં એ સઘળું જમતાં અતી ગણો આનંદ થઇ જાય, પરંતુ એ બધાંમ વડાં, પાપડ, શેવો અને તળેલા ચણાનો સ્વાદ તો ઘણોજ સારો હતો.

પાઠ ૮ મો.

આંબો-ના) એકજાતનું ઝાડ કેરીયો થાયછે.
મરવા-ન) નાની કેરીઓ.
કાછીયો-ના) શાક ભાજી વેચનારા રાંઠ યાત ડમ ઊજાવગેરે બીરા કબાજ(ગંડાણ) વેચે છે.
સાખો-ના) આંબા ઉપર કેરીયો પાકવા ઉપરઆવીહોય તે સાખીયાં.
ટોપલા-ના) સુંડા. પોળાં છાબડાં
અફુસ-ન) કેરીની એક જાત.
કલમ-ના) એપાણએકજાત | કલમકરી એટલે એકડાળખુ છેલીને કોઇ યોગ્યઝાડમાં ઘાલે છે તે
ચાર-ની) દ્રવ્ય. હાલે ચાલે નહીં તે
થુંગ-ના) ઝાડનો બીયમાં રેહેનારો ભાગ
થડ-ના) સ્કંધ, મુળ
ડાળાં-ના) શાખા, ફેંટા
પાંદડાં-ના) પાતરાં,
(ફુલ-ના) કુસુમ, પુષ્પ
ખરી-ક્રિ તુટી
રતાળુ-ન) એકજાતનુ ધાન,
સોપારી-ન) ફળ,
ગોટલી-ની) ફળમાંનું બીજ,
અથાણું-ન) આંગજન, અથાણા ... ની ... વીગરે ચઢાવીરાખવાના પદારથ કરી રાખે છે તે
બજાર-ના) ચઊટું, અકેહ જ્યાં કેટલાક પદારથો વેચાઇ સ

જે છે તે જગા

પાઠ ૧૦ મો.

માબાપ—ના) માતા, પીતા.

ઉદ્યામાં—ના) હુકમમાં આગ્નામાં

ધર્મ—ના) રીત, કામ.

ભોગવવું—(ક્રિ) વેઠવું, સહનકરવું, શોહેવું ખમવું.

આભાર—ના) ગુણપાડ ઉપકાર,

સભાળ—ના] ખબર

બદલો—ના) સાટુ

ભુંડા—(વિ] નઠારા, ખરાબ

નરસું—(વિ) નઠારૂં, ખરાબ, ભુંડું

રેંકી—વી) એકલું, એકલ.

ઉછેર્યા—ક્રિ) મોટાકર્યા

લુગડાં—ન) વસ્ત્ર, અંબર, કપડાં, એ લુગડાંની સાથે આવનાર શબ્દ.

ઘરેણાં—ન) જવાહેર, સુખાકારી પોચે ...

પજવવાં—(ક્રિ) દુખદેવું રંજાડવાં, દુખવવાં.

પાઠ ૧૧ મો.

નીશાળીયા—ના) વિદ્યાર્થી, સ્કોલર.

પરખવું—ક્રિ. તપાશી જોવું, પારખવું

નફીકરૂં—વી) ફીકરવીનાનુ, નચીંત, રેઢુ

કાયર—વી) કંટાળવું આળસાવુ

ઠરતાં—ક્રિ) સ્થીર રેહેતા ટઠાર.

જોડણી—ના) અક્ષર જોડવા કે મેળવવા.

શરમાતો—ક્રિ) લજવાતો.

દસ્કત—ના) અક્ષર, હરફ

ઝેર—ના) વિષ, જેખાધાથી મરીજવાયતે

વટ—ના) રાહા,

સસ્તી—ના] તેફાન ઉનમાત

ફજેત—(વિ) નીંદા ગોર આબરૂ થાય

પાઠ ૧૨ મો

ગુરૂ—ના) મેહેતાજી શીક્ષક.

સમીસાંજ(સંધ્યાકાળના વખત

પાય—ના) ચરણ પગ

લવારો—ના) નકામુ બલવુ લવરો.

ગવાણો—ના) ચોંયરા બચકો

પોથી—ના] પુસ્તક, ચોપડી બુક

લીખ—ના) એકજાતનુ જંતુ ઘણુકરીને વાળ કે લુગડામાંથાયછે.

ભુજંગ—ના) સાપ, વ્યાળ, નાગ,

છંદ—ના) ચાલ રીત;

આપ—સ) પોતે

વારે—ક્રિ) વરતે, ચાલે, કરે;

વારો—ન) ફાયદા નીયમ.

અતીશે—(વિ) ઘણી બહું

વડી—અ) વડે

ઘેલી—(વિ) ગાંડી દીવાની

શીખીએ=ક્રી) ગણી એ જોઇએ.

પાઠ ૧૩ મો

આરો-ના) ગંઠો દીનાગ્રે

લાગ=ના) સોબત,

પરકાસવું-ક્રી) ફેલાવવું ઉઘાડું કરવું

રૂપ-ના) આકૃતી. ડોળ છબી

કરમ-ના) પ્રાલબ્ધ, નશિબ.

માંકડો-ના) મરકટ, એક જાતનો લાલમોંનો વાંદરો

પીતા-ના) બાપ, તાત

માતા-ના) મા, જનુની

પુત્ર-ના) તન, દીકરો છોકરો

ઠોઠ-(વિ) કઠણ બુધીનો મુરખ

ઘડી-વી) ઘણી બહુ

ટાળો-ક્રી) કાઢી નાંખે છોડો.

આડવાટ-ક્રી) આડી કે નઠારી જગે

ખુબ-(વિ) ઘણું, બહુ;

મુકી-ક્રી) સાંભળી; વ વગ કરી;

ફુટે-ક્રી) ખુલ્લો થાય, ભાગ મળે.

ચારો-(વિ) વાડાઓ, મોય.

હાયો=(વિ) ખાલી અ મથો

ભીખીને-ક્ર) ભીખમાગીને

પેટ—ના) ઉદર, જે માં ખાધેલુ પચે છે તે.

પાઠ ૧૨ મો નઠારા નીશાળીઆ વિષે.

બીજા સરવે નીશાળીયા નીશાળમાં પેઠા પછી પોતે નીશાળમમાં પેસેછે ને બીજા બધા બેઠા પછી પોતે બેસેછે વળી મેહેતાજી જે ધારો કરે છે તે પ્રમાણે તે વરતતો કે ચાલતો નથી, એવો જે નઠારો નીશાળીયો તે નીશાળમાં જઇને શું શીખે? કાંઇજ નહી સાંજપડી કે પાધરી સુવાની વાત સુજે પછીથી પાઠ વાંચતો વખતે પગ મને કે લખેનો જાણે લીટા કાઢયા અને ભણે(વાંચે)તોલવારો કરે [illegible] નઠારો છ. સાગીબેડણીતા તે બોડી શકતો નથી અને ચીતા વન નો અતીઘણી ચુકો આણેછે, લેખણે (કલમો) લગીને ભર મુકેછે જેમ લાકડાનો ભારો ભરીમુકેછે તેમ એવો જે નઠારો છ. હાથ મેલાકરે તેથી પોથીપણ મેલીથાય, અને પોથીમાં ઘણી ચીથરાં અને નકામાં કાગળીયા ભરીને જેમ ગાંઠી બાંધી ગભારો બાંધે છે તેમ કરે છે જુગટાંમાં લીખો અણુવા બેસી એવો કમાવો થાય એવો નઠારો છ.

પાઠ ૧૩ મો નઠારા નીશાળીયા વિષે ૪

વળી એ વાતોડા ઘણીવાર વાતે વળેછે કે બાળકો તમે એનો સંગ છોડી દ્યો એનાથી કાંઇપણ વાતનો એકે છેડો આવનાર નથી એવો નઠારો ઇ. લડે વડે અથવા કાંઇ આશાપાશ પડે પછીથી પોતાનું (ખુલ્લુ)રૂપ જે હોય તે પ્રકાશ કરેખરી શીખામણ કહેતો તે બહુ નઠારી લગેછે એવો નઠારો ઇ. એ કરમ ફુટેલ નીશાળમાં મોહોતાજીને નડે, પછીથી નીશાળમાંથી છુટયો, (રજામળી) એટલે જાણે માંડો છુટયો એ છોકરો માબાપને વ્હાલો નહી એ છોકરો ઇ. ઘણા જોર વડે નીશાળમાં લાવીને બેસારશ પણ એ સારૂ શીખવાનો નથી એ તો અભણ ઠોઠ રેહેવનો છે એ ભીખીને કે લાકડાનો ભારો વેચીને પેટ ભરશે એવો નઠારો ઇ,

પાઠ ૧૪ મો

આનો-ના) રૂપીયાનો સોળમો ભાગ

કમાયો=ક્રી) રળ્યો પેદા કરયું

પત-ના) ભરોંસો, પતીયાર વિસ્વાસ

સાહુ-ના) કબુલત, બોલી વચન.

ઉજાણી-ના) મીજબાની

ચાહ્યુ-(ક્રી) નજ્યું;

આદુ=ના) એ એક જાતનું કંદમુળ એને સુકવ્યાથી સુકાયછે

પડયાછે ક્રી) ઠા છે

ઠુગ્યા=વિ ઠગ કપટી.

છેતરયો ક્રી) ઠગ્યો.

જનમમુદી=અ જનમથી મરણ સુધી બધી ઉમર

ફજેત-ના, અપકીરતી વગોવાડ.

માં-અ) નહીં ના ન

પાઠ ૧૫ મો

દસ-ના) પ્રભુ, ઇશ, પરમેશ્વર

ગાડીવાન-ના ગાડીત, ચોપગી, સાંધી

ખાંત=ના) ચીવટ ચીંતા ફીકર

ઉદ્યમ=ના) વેપાર, રોજગાર ધંધો.

કાદવ-ના] કીચડ કચરા

વીનંતી-ના) અરજ કાલાવાલા કરગરવું

સાહ્ય=ના) મદદ સાંકુળ,

બળદ=ના) ધોરી.

પડે=ના] પોતે, જાતે આપે.

ગરજ=ના] મતલબ, અરથ,

પાઠ ૧૬ મો

નાખોડીયાં-(િ) ખાસ
ડીયાં, ઘોળકાયાં.
નેરી-ના) એકજા
ના કેળાં નાનાં અ
નેપાતળાં છાલનાં
વાદેસારાં હાયછેને.
કકાણી-ના) કોકણ
સના આ દેશ
શુકાં આવે છે
તાપ-ના) બળતી.
મથાળે-ના) ટાંચે
ક ઉપર.
પાલ-ના) ફણગા, અ
કુર.
ખ=ના) ઝુમખું
મુદત-ન) વખત, સ
મય.
મેવે-ન) મીઠાંફળો
ફેરાળ-ના) ફળ, આ
હાર, ફળખાં, અ
પવાસમાં જે પદા
થોખાવામાં આવે
રેસા-ના) નસો.
રાડાં=ના) રશી
રાસડાં.
પાઠ ૧૭ મો
નીળનીલ-ન) કાળા.
કુ-ના) ઠાડું, હાડ,
પીંજર.
ખુ=ના) પંચપા
તર પાંખો
ગ=ન) તલપ, ફ
લંગ, છલંગ.
ગ-ના) તક, સમય
લ-ન) શરીર, દેહ
બાબત=ના) ઇંગ
ેજનો દેશ.
પાઠ ૧૮ મો.
ન-ના) મન, જીવ
ગીર-ના) એક જાત
નું કમાણ્યાંવાનું પક્ષી
ગરહ=ના) શહેર
નો કાઠો
ડામ-ના) ઘણાંઆ
ડતી ગુફામાં.
તિ=અ) જંપી
ને સ્વતંત્ર પણે,
દોલત-ના) આબ
રુ, પદ, શાહેદાર, તવં
ગર, ધનવાન.
વાર-ના) તલવાર
જેવી એક જાતનું
ઘાત કરવાનું હથિ
આર.
ચોરની મા ચંડાળી
જાય, પાપી હાથ ઘ
સતે જાય
આ કહેવતમાં માણ
સની સ્વભાવ પ્રમાણે
(ચોરનાં) બદલે ચો
રનો (ઃ) ને ઠેકા
ણે માલના (જાય
ને ઠેકાણે થાય જો
ઇએ.
પાઠ ૧૯ મો.
માંખી=ન) મક્ષિક
મી-ના) કરોળીયાના
તળાવ-ના) શરોવર
તડાક
નાહાવાનું-અ) સ્નાન
કરવાનું.
વપુ=ન) બાઈ.
ઉગ્યું-(ક્રિ) બચ્યું)
ડોશી-ન) બુઢ્ઢી ઘ
રડી.
ટેવ-ન) સ્વભાવ, પ્ર
કૃતી, આદત. ઓ
તરપર-ના) મુઆઇ.
ભમરી.
વલે-ન) અવસ્થા.
નાદાન-ના) અણસમ

ળુ અક્કલવીનાનુ

પાઠ ૫૦ મો.

ઊનામણો-ના) ઉનુ પાણી મુકવાનુ વાસણ.
ઝપાટ-ન) તલપ, ઝડપ.
ઢોળવુ-ક્રુ) ઢરવુ.

તત્કાળ-અ) તેજ વખત.
અંજાઇ-ક્રુ) મુંઝાઇ.
વીનાશ-ના) હાની, વીણવપણાથકે, નાશ.
પાસ-અ) પાસે, કને,

બાળ-વી) નાની, ટુંકી.
જોખમ-ન) હાની નુકશાન.
ડાહાપણ-ના) બુદ્ધિ,
ચાલ=ના) રીત, આચરણ.

પાઠ ૨૦ મો. માંખાનુ બચ્ચુ.

નાહાના બચ્ચાંની પાસે માખી મોહોડેથી બોલી કે હુ જ્યા સુધી જઇને આવુ ત્યાં સુધીમાં તુ આકાશે ઉડીશ નહી (૧) "કારણ" પાણીએ વાસણ ઉકળે છે તેની પાસે જે જાય અને ફરતાં ઝપાચુકી જાય તો જીવનું જોખમ (હાની થાય છે. (૨) એમ કહીને માખી તો ગઇ પણ બાળકનાબુદ્ધિ ટુંકી તથી મનનુ ડહાપણ તેજ ઘડીએ કરવા માડ્યુ (૩) વેહેમથી વચારી વચારીને ઘરડાં તો ઘણી વાતો કરે છે અટલે ઉડીને ફરતામાં કહો હું કેમ મરી જઇશ? (૪) એમકહીને ઉડી ગયુ ને પાણીની પાસે પહોંચ્યુ ત્યાં "પહોંચતાં જ" અંજાઇને એમાં (ઉનામણાંમાં) પડ્યુ ને તેનો નાશ થઇ ગયો, (૫) તે મરતાં મરતાં બોલ્યુ જે આ મારી પેઠે ચાલચાલે અને માબાપનુ કહ્યું માને નહીં તેના આવા હવાલ થાયદ

પાઠ ૨૧ મો. (દઇવ જોગ ઓચીંતુ.

સાચો=વી) સત્યવાદી. ખરાવાદી, ખરો
નંબર-ના) એક પંક્તિ, વર્ગ-ના) ક્લાસ, ટુકડીછી એક, અનુક્રમ.
ભોગજોગ-ના) ભોગના જોગે. અભાગે.
આવતુ-ક્રુ) થાય

ધારો-ના) નીયમ, કાયદો, ઠરાવ, રૂઢ.
પલીમડો=ના) એક જાતનુ કડવુ ઝાડ.
સરતમાં=ના) ધ્યાનમાં સ્મરણમા

આદર્યાં,
પરો-અ) સાગોનહી
પાઠ ૨૨ મો.
ટેબલ=ના) મેજ.
ગાડી=ના) બેસવાનું સાધન, વેહેલ,
સાંભર્યાં=ક્રી) યાદ આવ્યાં;
માફ=ના) ક્ષમા, માફી
ઉમેરીશ—(ક્રિ) મેળવીશ, ભેગા કરીશ
ફોગટ—(ક્રિ) વ્યર્થ, નકામું, કામવગરનું
પાઠ ૨૩ મો.
આળ—ના) ચોરીતહોમત.
પાવલી—ના) ચાર આની રૂપીયાનો ચોથો ભાગ.
નવાઇ—ના અચરજ અજાયબી;
ભરોસો=ના) વિશ્વાસ પ્રતીત.
વાંદરી=ના) વાંદરાની માદા.
ચોર=ના) તસ્કર, ચો

પાણી—ના) જળ, નીર
ચાલ—ન) રીત
આબરૂ—ના) ઈજ્જત
પાઠ ૨૪ મો;
પંચાત—ના) ભાંજગડ
આવકા—ના; આદર ભાવ, સત્કાર;
ન્યાય=ના) ઈનસાફ, ફેસલો, ચુકાદો
વાંધો—ના) વચકો, તકરાર, ફેર.
વ્યાજબી—(વિ] ખરૂં અદલ બરોબર
ત્રાજુડી—ના) નાનાં ત્રાજવાં.
પલ્લાં—ના) ત્રાજવાન છાબડાં.
બચકું—ના] કડકો.
કરગરી—[ક્રિ] કાલાવાલા કરી.
છુટકો—ના] નીકાલ, તોડ, ફેસલો;
લઢવાડ—ના, તકરાર, લઢાલઢી;
બાઇઓ—ના) બેહેનો, અસ્ત્રીઓ;
સમજણ=ના) નીકા

લકડીશું;
ધીરજ—ના) નીરાંત,) સાંસતા;
રાહે—ના) રીતે, પ્રમાણે, રસ્તે;
લાગે વળગે—ક્રી) દાવો પોંહોચે;
ગટ—ના) હેઠાં, હજમ;
ડાહ્યું=(વિ) ઠેકાણે, શાણું ડાહ્યું;
વખત=ના) સમય, વેળા;
બેલાશક—અ) નીરભય પણે;
પાઠ ૨૫ મો;
પ્રાણી—ન) જીવ જે અહીં તહીં ફરે છે તે
પશુ=ના] ચારપગવાળાં પ્રાણી;
પક્ષી—ના) જનાવર, પાંખવાળાં પ્રાણી;
માછલાં=ના) મચ્છ, મીન;
ભુકો—ના] ચુરો, ઓર
અટકચાળા—(વિ) તો

ફાંની, અગવીતરાં;
ભીંત=ના) ચિટાના વાળ
મળતો=(ક્રિ) બીજાને
વો, સરખો.
ફેર=(વિ) તફાવત, ફે
રક.
વાચા=ના) બોલવું.
ખગડખુ=(વિ) ઢીડીયું;
બાંડી-ના) બદન, કુ
રતી.
કુદરત=ના) ઈશ્વર; ખ
ડચાણ.

પાઠ ૨૬ મો.

રૂંવાટી=ના) રૂંવાં,
ઝીણા વાળ.
ફુટડાં-(વિ) શોભીતાં,
સુંદર.
ગ્યાન-ના) સમજણ,
અક્કલ;
બસ=(ક્રિ) થયું; એ
ટલું;

સુંવાળા-(વિ) લીસાં,
નરમ.
ઘટે-(ક્રિ) ભરાય.
અટપટાવા-( ) કાબ
રચીત્રા, ચીતરવાળા
ખરી-ના) ડાબલો.
પંજા-ના) હાથના
આંગળાં;
સોયા-ના) પાંસરા,
ઢાંકણ=ના) ઢાંકવા
નું વાસણ;
સરજનાર—(ન) બ
નાવનાર; પેદા ક
રનાર;

પાઠ ૨૭ મો.

હેત-( ) માયા, પ્રીત
હથોડો=(ન) એકજા
નું ઓજાર.
અનરથ-(ન) ખોટું
અરથ વગર.
પ્રભુ-ના) ધણી, ઈશ્વર

મુવાળાં-(ન) વાળ,
ગલોલ-(ન) ગોફણ
માંથીપથ્થર મારે છે તે
નમેરી=(વિ) દયા વ
ગરની;
મનહર=(ન) મનને
હરે એવો.
છંદ-(ન) કવિતા, રાગ
ભમે-( ) રખડે, આ
થડાય, ગોથાં ખાય
તજે-(ક્રિ) મુકીદીએ
દમે—(ક્રિ) કનડે, ન
ડે, સંતાપે.
વરોળી-(ક્રિ) વીંધી,
આગ-(ન) બળતી, દે
વતા; દેવતા.
કુળ-(ના) ઓલાદ,
હાંસો-(ના) હાંસી, ગ
ળે હારી બેસારવી
કાંટા-(ના) કટક,

પાઠ ૨૮ મો. પ્રાણી ઉપર હેત રાખવા વિષે.

કોઇ સમે છોકરા બની જાય ત્યારે ખુશીમાં આવે તેમ રમે. તે એવું કે દયા તજી પ્રાણીને તે શુળમાં પરોવીને દુઃખ દે; કાચા ઝાડ તોડી નાંખે, બાંધેલું હોય તે છોડ આખ ફાડે, જોડાથી મારે ઢુંપાડાથી મારે અને ધુળમાં ડાળે એવો જરૂર વિનાનો અતીશય, અનરથ કરે.—તે ને મટ

વગરનો ઝાડના મુળમાં પાણ આગ મેલે. તમે ઈશ્વરથી કે રીતે એવાં પાપ આપોઆપ તજે. અને પ્રભુની પ્રીતીને વાસ્તે પ્રાણીઓના કુળનો બચાવ થાય એવો મનમાં પ્રેમ ધરો.

પગ તથા પાંખો પકડીને તોડી નાંખે. વળી જોઈને રાજી થવા સારૂ તેને છોડીપણ દેછે. કાંઈક વાળેથી ફાંસો ઘાલીને પ્રાણીઓને હાથે પગે તરફડતો જુએ, કેટલાક શુળ [શુળ કાંટો અને સોયની અણી] હાથેવતી ઘોચે પણ જરા દયા ધરે નહી, વળી પંખા ઉપર જે ગલેલ મારે છે તે પણ ચીતમાં વીચાર કરતા નથી.

પાઠ ૨૮ મો

પાઘડી-ના) ફેંટો, માથે બાંધવાનો મોટો ચીરો
તોરો-ના) તલો, પલો
પેચ=ના) આંટો
મશ્કરી-ના) હાંસી, ઠઠાબાજી ચેષ્ટા
ચાદર-ના) પછેડી
ઓરવું-ક્રી) નાંખવું, ઇકવું.
સકંજો-ના) યંત્રસાંચો
જોડેલી-ક્રી) બનાવેલી, મેળવેલી,
વાત-ના) કથ, વાર્તા કથન.
ઝઘડ-ના) લઇ,
અચરજ=ના) આશ્ચર્ય, નવાઈ
કપાસ-ના) રૂનાં ઝાડ
મજા-ના) મોજ, રમુજ આનંદ
સોબતી=ના) સગાથી સાથી,
ચાકુ-ના) માણસની છુરી જમો.
ઝીંચો-ના) જોયાર્ગી
ઢગલા-ના) ઢેરા ગંજ
ચરખો-ના) કપાસ પીલવાનો રેટીયો
દાબવા-ક્રી) ચગદવા, કચરવા,
ટટ-ના) ઘણું કપડું.
કસ્યા-ક્રિ) તાણી કચરીને બાંધ્યા.

પાઠ ૨૯ મો.

ગુંગળાવું-(ક્રિ) અકળાવું. અમુંઝાવવું
વેડવું-ક્રિ) મેહવું બમવું
તાર-ના) મકરાના આં તરડાંની દોરી,
પુણી-ના) રૂને રાખી પરવાળી લાંબી આકાર કરેલા તે.
મળસકું-ના) સવાર પરોઢીયું
સુતરીયો=ના) સુતરનો વેહેપારી
કાંતવું=ના) પુણીમાંથી તાર કાઢવા
આંટી=ના) સુતરનું ગુચ્છું

વેપારી-ના) રોજ ગારી
વેહેપાર કરનાર
વસુંધરા=ના) વાસુના
ર લોક.
રંગરેજ-ના) રંગનાર
કસુંબી-ના) રાતી
લાલ
અપડાતા-ક્રી) કુટાતા.
રઝળતા પછડાતા
વારો-ના) વખતે સ
મય, વેળા,
પીંજારા-ના) રૂ સાફ
કરનારા
ઝપાટા-ના) સપાટા,
સપેટા
તાંતણા-ના) તાર દો
રા, રેસા.
નીરાંત-ના) ચેન. સુખ
યાદ-ના) સરત, ખબર
ધ્યાન
ઠેતન=ના) ઠળ, કુમાસ

પાઠ ૩૦ મો

ઓળખાણ-ના) પીછા
ણ, મેખત
ઝળકાટ=ના) ઝળકા
ટ, ઉજેશ
ભીચીતુ—(વિ) એકા

એક, એકદમ
ચાંચવો=ના) મેળવી
ને મળેલુ ઓજાર
ઝગઝગાટ=ના) ઝ
ગમગાટ.
અવાજ-ના) સાદ
ગભરાયો-ના) અકળા
યો, અમુઝાયો
કળ=ના) વખત, સ
મય, મુદત
રંગ=ન) રાગ રૂપ.
ગુંગળાઈ-ક્રી) અકળા
ઈ, ગભરાઈ,
ચીમાચીમ=ન) એક
પછી એક જોરથી
ઘા-ના) ફટકો, માર

પાઠ ૩૧ મો

લગડી=ના) ધાતુની
લકડી;
ચીપ-ના) ઘડેલુ, પા
તરૂ, પટ જેવી તે
તાનમ-ન) રેતરણી
જંતરડો=ના) ધાતુના
તાર કરવાનુ ઓજાર
વેરા-ના) ડોળ ડીમા
ક આકૃતી;
ચપટા-ન) પોળા ચપટ

ઘડેલા
કુશ-ના) ધાતુના ર સ
કર જેમાં રેડી લાં
બીલકડી ઓકરે છે તે
ભુકો=ના) ગેર લોટ.
ચુરો
નોખા=અ) જુદા, વે
ગળા,
લપેટી-ક્રી) છાઇ, વીંટી
હીર=ન) રેશમ;
કશબ=ના) જરી જ
રીયાન

પાઠ ૩૨ મો

નીર્દય=ના) દયા
વગરનો
અપલક્ષણ-ના) ખો
ટાં લક્ષણ
સહુલા-ના) અભીપ્રાય
જુઠાનુ-ના) જુઠ, જુઠુ
પાપ-ના) ખોટુ કામ.
ધીક્કાર-ના) થુથ.
ભરોંસો-ન) પ્રતીત;
ગુનો=ના) વાંક, તક
શીર,
નાહું=વી) ખોટુ,
મતલબ-ના) ગરજ પ્ર
યોજન.

ચુપ—છાનુ, ગુપ્ત.
ઇશારત—ના)સાન,અ
ણસારો;
ભેતરવુ—ક્રિ)ઠગવુ, ભુ
લાવવુ.

પાઠ ૩૩ મો

શીંકુ—ના) દ રડાથી
ગુથીને કરેલુ આધ
ધાતુનુ પણ હોય છે.
તકાવવુ—ક્રિ) ધારવુ
ફલંગ—ના) ઘેકડો ફ
લંગ;
ઓચીંતુ—ના) ઓચિંતુ અ
કસ્માતે થતુ;
અંગાર—ના)બળતા કો
યલા,
સાંપડવુ—ક્રિ)સાંભળવી
કુતરો—ના)શ્વાન,કુતો
વાસ—ના)ગોકમ,ગ
શકતી—ના) બળજો
ર કિંમત;
લાકુ—ના)ગોદક,લાડવ
ઠાબડો—ના) ડબો
ફુરે—ક્રિ)ગોહોચે, લાંબે
ભીંત—ના)દીવાલ;ભીંત
ફુસ—ના) પગ,
ભુલાઇ—ક્રિ) ભુલાઇ;

ખાંડ—ના) ખુરૂ.
ખેડમ—ના) અ દેશો
શક.

પાઠ ૩૪ મો

ઉગારવુ—ક્રિ)બચાવવુ
રાખવુ;
આકાર—ના) છબી,ક
ળ ચીત્ર;
ખુશામત—ના)રાજી રાખવા
ની; આજીજી,
ફેર—ના) તફાવત, જુ
દાપણુ;
સ્વભાવ—ના)પ્રકૃતીટેવ
અજાણ્યુ—વિ)જાણી
તુ નહી પરખાયુ,
ગમવા—ક્રિ) ધુરકવા;
ચેતાવે—ક્રિ) જાગાવે
સભળાવે,ન્યાતકરે
દોરી—અ) ઇ, ખેંચી,
ગુણ—ના)ફાયદો નફો
ખરદાશ—ના) સંભાળ
સાચવણ,
વાગોળવું—ક્રિ)ચોગોલી સ
ચવેલી;
ફેરવુ—ક્રિ) અવળ
કરેછે—ક્રી) લાડ ક
છે ગેલ કરે છે

ઉદાસ—ના)પુસતી,
ખુશ, દીલગીર

પાઠ ૩૫ મો

ઘાયલ—ના) જખમી
કાપણી—ન) અનાજ
ઘાસ વીગેરે કાપેછે
તેને કાપણી કરેછે
દોખ—ન) ફુડ ટાંકી
ધોરીનસ—ન) મોટ
ટી નસ, રગ
હઇયુ—ન) કાળજુ
અંતઃકરણ
દાતરડુ—ના) ઘાસ
કાપવાનુ ઓજાર
મુઢ—વિ) અણઘડ
મુરખ, ઠોઠ
માવચેતી—ના)તપાસ
હોંશીયારી;
હાથ—ના) કર હસ્ત
કપાયછે—ક્રી) વઢાયછે
છેદાય છે.
દાબસ—ના) દબાવવુ
દબાવુ,

અથગ-(વિ) હોંશીયારી. ડાહી;
આગીઓ-(ની) ઘણેરો ફેલો
ઘટતો-(કૃ) લાગતો; યોગ્ય પડતો સમય સુચક.
તરતબુદ્ધિ-(ના) તુરત, ઘટતા ઉપાય સુઝે એવી મતી.

પાઠ ૩૬ મો

અનાજ-(ન) ધાન્ય,
મુખ્ય-( ) મોટું, સઉથી પેહેલુ
સાઠા-(ન) ગાડાં ઘાસમાંની સોટીઓ.
ટોચ-(ના) અણી; માથાળુ,
ફોરપ-(ન) દયા, મહેરબાની,
રીનકુ-( ) ચણુ,
ડાંગર-(ના) જેમાંથી ચોખા નીકળેછે તે
જથાબંધ-(વિ) થોક બંધ.
ચતુરાઈ-(ી) ડાહાપણ બુદ્ધી,
નબળાં-(ી) નઠારાં કઉવત વગરનાં
નજબુ-(વિ) જબર; જોરાવર;
પાકતાં-(કૃ) થતાં નીપજતાં.
મોહ-(ના) માયા, હેત સ્નેહ
શેવા-(ના) ચાકરી ભક્તી

પાઠ ૩૭ મો

જગકરતા-(ના) દુનીયાં બનાવનાર પ્રભુ
પ્રોઢ-(વિ) મોટા વાંશાળી;
હુર-(ના) ઘોડો, તુરગ, અશ્વ;
વાહન-(ના) ગાડી; ઘોડા વિગરે બેસવાનુ
વેમાન-(ન) અંબર આ લતાનુ વાહન.

પાઠ ૩૭ મો જગત કરતા વિશે, (૭)

જગતના બનાવનાર ઇશ્વરે પ્રથવી ઉપર ઘણી ચીજો પેદા કીધી છે તેથી આખી દુનીયાના લોકો સુખ પામે છે. તેનો ગુણ ગાવા બેસીએ છીએ તો પાર આવતો નથી. (૧) પ્રથવી પાણીને મોટા મોટા પરવતો ને ઝાડીમાં આ વેલી ને ઘણાએ ઝાડો છે, બળદો, ઘોડાવે જોરાવર હાથી આના બેસવાનાં વાહન તે વેમાન જેવાં છે તેનો બનાવનાર ઇશ્વર તુ છે (૨) ચંદ્ર સુરજ અને તારાના ચળકાટ તે બધાનો ઠાઠ માઠ તે ઠીક બનાવ્યો છે અને વખતે વખતના સુખનો સામાન હે ઇશ્વર તે માણસને વાસ્તેજ કરીઓછે(૩)

પાઠ ૩૮ મો

ચક્ષા-ના) રેસા, છોતરાં
ટટી-ના] ગુંથેલી આવળી
નાળીયર-ના શ્રીફળ
ચરકું-(િ) રેસાવાળું
દોરડાં-ના) રાસા
ટોપરૂ—ના) કોપરૂ
ગોટો-ના) ટોપરાનો ગોળો.
જગ-ના) દુનીયાં, પ્રથવી
ઉપજાવી-ક્રિ નીપજાવી, બનાવી, પેદા કરી
પામે-(ક્રિ) ભોગવે, મળે
સંસાર-ના] જગત.
પાર-ના) છેડો અંત સુમાર.
હાથી-ના] ગજ હસ્તી
રવી—ના; સુરજ આદીત.
કાઠ=ના) કોળી, ભભકો.
સમાના-ના) ખતના
કીધો-ક્રિ) બનાવ્યો રચ્યો.
(ક્રિ-અ) પ્રાસ્તે મા

ટે અરથે કામે,
કોપરેલ-ના) ટોપરાનું તેલ.
તાડી=ના) નળીએરીમાંથી ઝરેલો રસ.
કેફ—ના] નીશો.
ખુએછે=(ક્રિ) ગુમાવેછે.
પુરનાળ-ના) પાણીજવાની નીક,

પાઠ ૩૯ મો

કાસદ=ના) ખેપીઓ ખંભાવાળા.-મભો રાખનાર
મેજમાન—ના) શુધ વગરના.
સુમારે-ના) આશરે અટકળે, અનુમાને
શેરી-ના) પોળ મોહલ્લો.
ઠોકયા-ના) ખખડાવ્યા
ધરીને=ક્રિ] ધાઇને. દોડીને
ભડકા-ના) ઝાળો મોટાં બળતાં
ફડ ફડ-ની। ઝટોઝટ
થી ફતાગળથી.

નીસરણી=ના) વાંસ કે વળીઓની સીડી
મેડ=ના) માળ મેડી.
પથારી=ના) બીછાનું સજ્યા.
રૂંધાઇ-ક્રિ) અકળાઈ અમુઝાઇ.
ઢંઢોળ-(ક્રિ) હલાવ્યો
બાળક-ના છોકરાં, બચ્યાં.

પાઠ ૪૦ મો

જાગ્રત—ના) ચેતન ભાન.
સુર—ના) વેગ, ઝડપ.
તાજા—ની) હાલના તરતના.
તુટી પડયો-ક્રિ) ભાગી પડયો.
ધડાકો=ના) અવાજ શબ્દ, ગરજના.
મદદ—ના) આશરો સાહ્યતા.
લાહેમાં—ના) બળતામાં
બચાવવા-(ક્રિ) ઉગારવ

લાગ—ના) પોલ, વખત

ચીસેચીસ—ના) બુમેબુમ.

રડતાં—ક્રિ) રોતાં

આણીશુદ્ધ—વિ) સહીસલામત,

ઊઘરાણું—ના) ટીપ ફાળો.

ઠીઠેલ—ક્રિ) નાશેલી અટકાવેલી

હડસેલો—ના) ઠેલો, ધક્કે

ભાણી—અ) તરફ ગમ

હીમત—જુસ્સો હામ

યુક્તી—ના) કળા ઠાઠ.

મેદાન—ખાલી જગા;

ઉગર્યા—ક્રિ) બચ્યાં, રહ્યા.

ભેર—અ) સોત સુધાં;

આણ્યાં—ક્રિ) લાવ્યા

પરગજુ—વિ) પારકું કામ કરનાર

કુટંબ—ના) પોતાના ઘરનો વસ્તાર.

ખરેખરી—વિ] સાચાં

પાઠ ૪૨ મો

તમાસો—ના] ખેળ સભા [illegible]

જવાહીર—ના) હીરા, માણેક વિગેરે.

દરબાર—ના) રાજસભા કચેરી.

ઝાડો—ના) તપાસ, તજવીજ.

સાક્ષી—ના) સાહેદી;

આંખો—ના) નેતર ચક્ષુ

ફકીર—ના) દરવેશ;

લાવ્યું—ક્રિ) ભરયું નાખ્યું

ચારીમાર—ક્રિ) ન્યાળાં ન્યાળી.

ચોરયું—ક્રિ) તસ્કરયું, હરણ કરયું

પાઠ ૪૩ મો

જાદુગર—વિ) જાદુ કરનાર મંત્રજંત્રવાળો

સાબાસ—ના) ધન્ય.

અનુમાન—ના) અટકળી આશરો.

અચંબો—ના) આશ્ચર્ય નવાઇ

ભમાગતી—ક્રિ) ભમતી આથડતી.

ધ્યાન—ના) ચીત, મન લક્ષ.

પાઠ ૪૪ મો,

ઘેટાં—ના) બકરાની એક જાત છે,

સાહેબ—ના) ધણી ઉપરી

મળતા—અ] બીજાના જેવા ભળતા

ફાટ—ના) ચીરો. ફાટેલું.

ઘાસ—ના) કડબ ચાર

શીંગડાં—ના) શગ, શીંગ.

ઊન—ના) ઘેટાના વાળ

વાળ—ના) નીમાળા, બાળ.

દાઢી—ના] હડપચીના વાળ.

પાઠ ૪૫ મો.

મેંઢાં—ના) ઘેટાની જાત.

ચપળ—વી) ચંચળ હોશીયાર.

અક્કલ—ના) સમજણ બુધ્ધી.

શીમો—વી] ઢાહ્યો ડોકો

ભરવાડ—ના) બકરાં ચારનાર

ખરીસ્તી—વિ) એકજા

તેનો ધરમ જે પુરે પખંડમાં ચાલે છે તે

વેપાર=ના) રોજગાર ધંધો.

ઉપજે છે-ક્રિ] પેદા થાય છે.

આલ=ના) ઉંચી જાતનું ઉનનું લુગડું

કુંકુ=ના) ગરમાળો

સારૂં-ના) સ્વચ્છ, ચોખ્ખું

કાપડ=ના) લુગડાં કપડાં,

પાઠ ૪૬ મો

ગુણવાળી-(વિ) ફાયદા ભરેલી.

સીંગાળી=(વિ) શીંગડાં વાળી.

ખડ-ના) ચાર ઘાસ;

પગાળી=(વિ) પગવાળી.

પીતી—ક્રિ] શોસતી પ. નકરતી

આકાર=ના) ડોળ છાબી.

આંચળ-ના) સ્તન

ખરી-ના) પગનો દીબડો.

રૂપાળો-(વિ) સારો, બેસ સરસ,

ભાળો-(ક્રિ) દીઠો જો ચ

પાઠ ૪૬ મો. ગાય વિષે.

ફાયદા કરે એવી શીંગડાવાળી ગાય, પાણી પીતી જાય છે ને ઘાસ ખાય છે એનું રૂપ કેવું મજેનું છે તેને ચાર પગને ચાર આંચળ છે. ૧ તેના પગની નીચે તળીએ ખરીમાં મેટો ચીરો છે ને એનો આકાર સારો છે તે તમે જુઓ તેના પુછડાને છેડે વાળનો ગુછો છે. ને રોજ ગોવાળીઆ તેને સભાળ લે છે. ૨ જ્યારે બેઠેલી હોય ત્યારે હોઠ હલાવ્યા કરે છે. કોઇ કાળી કોઇ ધોળી કોઇ રાતી હોય છે દોહતા વખત તેનું દુધ સારૂં દેખાય છે ને પછી તેનાં દહી માખણને ઘી બધું થાય ૩ પેંડા, બરફી, દુધપાક, ને ખીર ખાતાં થાક લાગતો નથી તે બધું દુધનું થાય છે. તેમ એનાં બસુંદ ખંડ બને છે, તે ખાધેથી પેટમાં ઘાણી ઠંડક થાય છે.

પાઠ ૪૭ મો

ગટ-(વિ) ભરચક,

ફળગાય-ન) એક જાતનું પ્રાણી.

આચાર ના] નીરૂપયો

બી ગરીબ

હેરાન-અ) દુખી

ગરદન-ના) પીઠ

ભોંકાય-ક્રિ] પેસી જાય

ઝબકું-ના) નાના છો

રાની અંગરખી

જોડીઓ-ના) પગરખીઓ.

બવતે છે-ક્રિ] મહેલ

રોમળ-(વિ) [illegible]

પાઠ ૪૮ મો

વેગ—ના) સુર, ઝડપ ચાલ,

પુંછડે=ના) પુચ્છે.

નીત્ય—ના) રોજ હમેશ.

દોતાં=કૃ) દુધ કાઢતાં

પેટ—ન) હોજરી

ઠંડ=ન) ટાઢ

વાયુ—ન) પવન, હેવા વા.

મોજા—ના) પાણીની લેહેરો.

ઝબકારો—ના) ચમકારો

કડાકો—ના) ધામ પસીનો,

ગગન—ના) આકાશ, આભ;

ઢંકાઇ=ન) સંતાઇ છવાઇ,

પાંદડા=ના) પત્ર, પલવ પાનાં

વાદળી—વી) દળ વાદળાં

વાજળ=ના) હવામાંના ઝબકારો.

કડકે—ના) ધડાકા, અવાજ કડકા

અધધધ—અ) ઓહો, હોહો

ફરફર—ના) ઝીણાં ફોરાં,

પલળીશું—ક્રિ) ભીજવઇશું.

વેગ—ના) સુર, ઝપાટે

સોસરી—અ) આરપાર

ઝબકારો—ન) પ્રકાશ

ચોખો—વિ) સ્વચ્છ. સફે

પાઠ ૪૯ મો

સાચ=ના) સત્ય સાચુ

શીખામણ—ના) બોધ, શિક્ષા,

વચન—ના] બોલ,

આંચ=ના) જોર હરકત ઇજા.

સ્વાદ=ના) મીઠાશ રમુજ, મીઠું મરચુ ભભરાવીને જુદી વનો મેળવીને કે: ગુતે

ચક્રે—ચેષ્ટા. હંશી.

બંધાવુ—કૃ) કબુલ થવુ

વચન—ના) કોલ, કરાર

વાંક—ના) ગુનો, તકસીર

પસ્તાવો—ના) પાછળથી ખેદ કરવો.

ભરોસો—ના ઇતબારક વિશ્વાસ

પાઠ ૫૦ મો.

ટેવ—ના) માવરો, અભ્યાસ.

ઇલાજ—ના) ઉપાય

સળગી—કૃ) ચોળી

આળોટવુ=કૃ) લેટ

લપેટી—કૃ) વળગાડ ઓઢી લેવું

હોલવી—કૃ) બુઝાવી

પોસો—ના) ખોબો

પેણી=ના) કઢાઇ તાવડી.

માળ=ના) મેડો, મેઢી

સાવચેતી—ના) હોશીયારી

નુકશાન—ના) અવગુણ, બગાડ;

પાઠ ૫૧ મો

નળ—ના) નળી, નેવું

આંફળીફાંફળી—ક્રિ(ભરાઇ

સસલુ=ના) એકજાતનુ જાનવર.

લક્ષણ-ના] ગુણ. સ્વ ભાવ.
પંજા=ના] પગનાન હો, નખ.
જુગતીથી-ના) યુક્તી થી, કળાથી,
આણગમતુ-કુ) ગમે નહી તે.
ઇચ્છાં-ના) મરજીખુ શી
ઇશારત=ના) સાન.
રીસ-ના) કરોધ,ગુસે
નગારૂ=ના) વાજીંત્ર
આણકારેનહી-ક્રી) સ ભળે નહી.
અફાળે-કુ) પછાડે ટોકે.
ફાળ-ના)ફલંગ,ચેકડે
ગભરાય ન) અકળાય
અચંબો-ના) આશ્ચર્ય
મેર-વી) તરફ, બાજુ

પાઠ ૫૨ મો.

ભરાઇ=કુ) સતાઇ,છુ પાઇ.
નજીક-ના) યડમાં.પા સે.
હીમત-ન) હામ, જા

તી. જોર.
મેનપણાં=ના) સહી પણા મોઠીપણાં
ચાડે-કુ) ગેલકરે, ગ મત કરે,
પરગામ-ના) બીજે ગમ, પારકેગામ.
સાદ-ના) અવાજ,શ બ્દ, ઘાંટો.
વાહાલ-ના) હેત,પ્રીત
શીખામણ-ના) સારી વાત, ફાયદાનીવાત
સંભારે-કુ) યાદકરે.

પાઠ ૫૩ મો

શીંગડીઆં-ના) શા હુડીનાં પીંછા,
શાહુડી-ના) શીંગળી આં વાળુ જાનવર.
સાદાં-(વિ) રંગ તથા ચીતર વગરનાં.
ભાર-(વિ) તોલ, વજ ન, બોલ.
ઓરતું=કુ) ઊંઘવુ,ની દ્રાવશ થવુ.
દર-ન) કાણું, બાકુ
રૂવાં-ન) ઝીણાવાળ
રદ-(વિ) પીળુ ઉજ

ણું.
બુઠું=વિ] અણી વ ગરનું.
હથીઆર=ના)ઓજા ર.
તીર=ન) ભાલો, બા ણ, સચાપ.
અધગજ-વિ) અડધો ગજ.
ગુંડ=ના) કુકર.
નાક-ના) નાશીકા.
સેહેલથી-ના) સહે જથી

પાઠ ૫૪ મો

પ્રદક્ષીણા-ના) આસ પાસ ફરવું.
નજર-ના) દ્રષ્ટી. ની ઘા, નેહા.
ચપટી=વી) એક પા સ બેઠેલી
અધર-અ) ટેકાવગર.
વાહાણ-ન) નાવ.ઝાંઝ
સ્થિર-(વિ) હાલે ચા લે નહી તે.
ફેરા-ના) ચકર.
કલાક-ના) અઢી ઘ ડી.

પાસુ—ના) બાજુ.
ટોલ—ન) નીશા, રજની

પાઠ ૫૫ મો.

સિંદુર—ના) દરીઓ, સાગર,

ઉતર. | ચાર દીશાના નામ.
દક્ષીણ
પુરવ
પશ્ચીમ.

નકશો=ના) દેશ. ખંડ વીગેરેનમુના
ખંડ—ના) જમીનના મોટા ભાગ જેમાંઘણા દેશ આવેલા તે.
દીશા—ના) બાજુ.
સમજવુ—કુ) જાણવુ
વાંસે—ના) બરડોપીઠ
નમુના—ના) મુકાબલે
ભુગોળ—ન) પૃથ્વીનો ગોળો;

પાઠ ૫૬ મો.

કાઢેલા—ન) ચીતરેલા બનાવેલા.
મથાળુ—ના) ઊપલુ પાસુ.
કડકા=ના) વીભાગ, ટુકડા ભાગ
નીચે=વી) હેઠે તળે
બેટ—ના) પાણીની વચ્ચે જમીન હોય તે
રંગેલા—કુ) સંઘાએલા.
અળગો—અ) જુદો. દુર. વેગળો.
મધ્ય—ન) વચલા.
મુલક—ના) દેશ.

પાઠ ૫૭ મો.

સ્તુતી=ન) આરાધના, પ્રારથના,
નીરધન—વી) ધનવગરનાં,
બક્ષીશ=ના) ભેટ, ઇનામ નજરાણું,
યોગ—વી) લાયક, ઘટારત.
જગજીવન=ના) જગતનો જીવાડનાર,
સમરથ—ના) જોરાવર, બળવાન.
નીતી—ના) ધર્મ, વીવેકથી ચાલવુ તેમ
અધીક—વી) ઘણું, મા
દુખીઓ—વાં) હેરાન દુખી,
મુજને—ના) મને, પોતાને.
સરજનહાર=વી) પેદા કરનાર.
ઉપકાર—ના) પાડ, ગુણ, આભાર.
ભમે=ક્રી) ભટકે, રઝળે. અથડાય.
કીરતી—ના) વખાણ,
ફોકટ—વી) નકામુ, વ્યર્થ. અમસ્તુ.
ઠામ—ના) ઠેકાણું જગા,
જસ=ના) શાબાશી ધન્ય;
ભક્તી=ના) ધરમ, પ્રમાણીકપણુ;

પાઠ ૫૭ મો ઇશ્વરની સ્તુતી,

જ્યારે હું શેહેર કે બજારની બહાર ફરવા નીસરૂ છુ તીયારે ઘણા ગરીબ લોકો મારી નજરે પડે છે અને આંખીમ

થ્વી પરના બધા લોકો દુખી માલમ પડે છે ? પ્રથ્વીનો સર જનાર સરવે શક્તીમાંન ઈશ્વર મને જે જે બક્ષીશ નીવાજ શો કરે તે બધાનો પાડ હુ શી રીતે વાળી શકીશ ઘણા લો ચાર અનાથ લોકો ભુખથી ઘેર ઘેર ભટકતા ફરે છે પણ જોઇએ તે કરતાં વધારે હે જગતના જીવાડનાર ધણીતેં મને અન આ પીયું છે પ્રથ્વી સમુદ્રને આકાશ એમાં પ્રભુ તારીજ લીલા લેહ્રી રહી છે હું જ્યાં જોઉછું ત્યા મોટુ ભારે કામ છે ને કોઇ પણ જગા તારા વગર ખાલી માલમ પડતી નથી હે ઈશ્વર તારા જશ મોટા છે તને માન ઘટે છે હું તારૂં સદાસ્મ રણ કરૂં એવી મને શક્તી આપ ને નીત સારી રીતે ચાલે એવુ કર ને મારાં સઘળાં દુખ તું કાડી નાંખ.

પાઠ ૫૮ મો.

મામલતદાર-ના) પ્રગણાનો વહીવટદાર તથા વસુલ લેનાર

પેરો-ના) ચોકશી, ચોકી,

કચેરી-ન) કોરટ, દરબાર.

વેહે-ના) છીદ્ર, કાણુ બાકુ.

વાટે-ના) રસ્તે.

અજાણું-(ી) પરાયુ. પર.

નોંધી-(કૃ) લખીગણી

ખપ-ન. કામ,

કાનુની-(વિ) ઢિયમો

ગી

સુમાર=ના) આસરો. અડસટો.

પાઠ ૫૯ મો.

સાહેબ-ના) ટોપીવાળો

સીપાઇ-ના) પટાવાળો, નોકર.

ખુન-ન) જીવથી મારી નાંખવુ તે,

ગીતાં-ના) ધરમનુપુસ્તક,

તકરાર-ના) જીદ, કજીઓ, વાંધો,

અપમાન=ના) માન નહી તે, બેઆબરૂ,

શીમ-ના) ખેતર, હદ, શીમા,

સાલ-ના) શક, વરસ

નીકાલ-ના) તોડ, ફસલો, વાંધો.

કારકુન-ના) મેહેતો,

છેવટે-ના) આખરે, વાયદે.

બમન=ના) બરામણ, દ્વિજ.

અછી=વી) સારૂ, બેશ ઠીક.

ભરવાડ-ના) ઘેટાં અથવા ઢોર ચારનાર

ઠપકો-ના) અપરાધ

પાઠ ૬૦ મો.

એકાકાર=(વિ) સરખું બરાબર.
શોક-(ન) દીલગીર.
કલગીદાર=(વિ) માંજરવાળુ
લકી-(વી) પાંખોની કળા કરી નાચનારૂં.
ગીરેબાજ=(ના) ફુલાટ ખાનારૂં.
ચાહુ-(ના) જાડાગળાનુ
શીરાજી-(ના) કલગી દાર ટોપીવાળુ.
થરથરી=(ના) થરથર ધ્રુજા કરે તે.
તરેહ=(ના) યુક્તી. રીત ઘાટ પ્રકાર.
આસમાની-(ના) ભુરા વાદળીઆ
ગરદન=(વી) ડોક,
ખીલેલી-(વી) પોહોળી થયેલી.
કાસદી=(વી) ખેપક રનાર;
ઠામે-(ન) ઠેકાણે ઘરે;

પાઠ ૬૧ મો

અંગ-(ના) શરીર, દેહ.
ખોપરી=(ના) માથા ઉપરનું ઘડ.
મગજ=(ના) માંથાની અંદરનોભાગ.
ચોભા-મુછ પાસેના વાળના ગુછા.
ટટાર=(વિ) સ્થિર ઉભુ.
તાળવું=(ના) જીભ ઉપરનો ભાગ.
મોચી-(ના) ગરદન ગળુ.
ડાબડે-(ના) ડબ્બો;
આંચ=(ન) હરકત,
હડપચી=(ના) દહાડી આગળની જગા.
ખાળી-(કૃ) રોકી, અટકાવી;
વાસ=(ના) સોડમ.

પાઠ ૬૨ મો.

ફેફસું=(ના) ગળામાંથી શ્વાસ લેવાય છે તે નળી.
રાક્ષી=(ના) મો આગળ બેવડાં દાંતછે તે અથવા દાઢો
દાંત-(ના) દંત;
ડાચામાં-(ના) જડબામાં, મોઢામાં.
લાળ-(ના) થુંકનારેલા ઓગરાળા;
સ્વાદ-(ના) મીઠાશ, મધુરતા.
બજાવેછે-(ક્રિ) તારેછે કરે છે.
દમ-(ના) શ્વાસ,
વાચા=(ના) બોલ, બોલવું;
રૂપ=(ન) ડોળ, આકૃતી, છબી;
ઇંદ્રીયો-(ના) શરીરનાભાગ, કાન, જીભ, આંખો, ચામડી.

પાઠ ૬૩ મો

બીડ-(ના) ઘાસ ઉગેલાનુ ખેતર.
નધણીઆતુ-(વી) માલીક વગરનુ.
ચાસ=(ના) ચારા,
ગંજી-(ના) ઘાસનો ઢગલો, ગંજ,
વગડો=(ના) જંગલ

ભસવા-કૃ) ગુરકવા
કાલાવાલા=ના] ના, વીનંતી
નીરાશ-વી આશા રહીત, નાઉમેદ;
નીચ-વિ) દુષ્ટ, નઠારું
અદેખો=વિ] જેરીલો દ્વેશી,
ધણી-ના) માલીક, ઉપરી, શેઠ,
સાચવવા-કૃ] જાળવવા
વાજબી-વિ) ખરૂં, લાયક; યોગ્ય, અદલ;
હક્ક-ન) દાવો;

બળવું-કૃ) દાઝવું, ઋ
માર્થ દબાઈ કરવી,
પાઠ ૬૪ મો
ઉપકાર-ના] પાડ, આભર.
ક્રુર-વિ) નીરદય,
સોગન-ના) પ્રતીજ્ઞા સમ, કસમ;
ઉપદેશ-ના] બોધ;
સુક્રત-વિ) સારૂં કામ
પ્રતાપ-કૃપા, મેહેરબાની
વસ્ત્ર-ના) લુગડાં, કપડાં
જન=ના) માણસ

ખુલે-વિ) ઉઘાડે
અંગ-ના] શરીર,
નવરંગ-ન) સારા ગીત તરેહ તરેહના
કંગાળ-વિ) ગરીબ, લાચાર.
બીછાનું-ના) પાથરણું
વય=ના] ઉમર આયુશ;
વચન-ના) બોલ શબ્દ
વદે=(ક્રિ) બોલે, ઉચારે
જ્ઞાન-ન) અક્કલ, બુદ્ધી
ડર=ના) બીક, ભય,

પાઠ ૬૪ મો ઇશ્વરનો ઉપકાર

ઘણા માણસો રસ્તામાં પડેલા (રઝળતા) તેમને હું ઉઘાડે શરીરે જોઉછું, પણ મને તો શઘળા શરીર પર નવ નવા રંગના તરેહ તરેહવાળાં લુગડાં ૧ કેટલાએક ગરીબ લાચારને રહેવાને ઘરબાર મળતાં નથી; પણ મને તે રેહેવાને ઘર અને રાત્રે સુવાને પથારી છે; ૨ બીજા કેટલાએક નાની ઉમર થકી મોમાંથી નઠારા સબ્દ બોલતાં શીખે છે; અને મોઢે જુઠા સમ ખાય છે, એવા તેઓ પાપી જણાય છે. ૩ બોધ કરયા થકી જ્ઞાન ઉપજ્યું; ને મારા ઉપર પરમેશ્વરનો મેહેરબાની છે. તો તેથી બીહીને હું સારાં કામ કરૂં તેથી તે ઇશ્વર પોતે મારા ઉપર પ્રસન થાય, ૪

પાઠ ૬૫ મો

સોનુ=ના) હીમ સોવરણ કંચન,
રૂપુ=ન) ચાંદી, રજત
શીક્કા-ના) છાપ નાણાનો છાપ
નરદમ-વિ) નર્યાં બીલકુલ.
વળાં-ના) પડ, પથારો;
ભાષા-ના) બોલી વાણી.
એડી-ના) નાણાંને છાપ પાડવાનું લોઢાનું હથીયાર.
જડે છે-ક્રિ) મળે છે દેખાય છે.
નરમ-વિ) વળે એવું
ભેળી-કૃ) મેળવી, ભેગુ કરી,
ઉપયોગી=ના) કામ ખપ
ગઠા-ના) મોટાં ઢેપાં દળાં
નસો=ના) શરીરમાં હેનુ બંધન
ખડક-ના) સમુદ્રથી ઢંકાએલા ડુંગર.
ખાણો-ન) ઓયો, ગુફાઓ.
અરધુ-વિ) નીમો ભાગ,
તોલ-ના) વજન, માપ
ઘસાઈ-કૃ) અપડાઈ,
આશરે-અ) અનુમાને અટકળે
ફેરસ-ન) ભાગે
મેળવે છે-ક્રિ) ભેગુ કરે છે એકઠું કરે છે.

પાઠ ૬૬ મો

ઘરેણાં-ના) આભુષણ શણગાર
ઝાંડાઈ=વિ) બેચકુરી
મુરટી-ના) મજબુતાઈ
ઘરૂજે-ક્રિ) થરથરે ઠરૂડે
જરૂરીયાત-વિ) ખપ કામ, જરૂરના
મેલાં-વિ) મળી મેલવાળાં
ઊંચા=વિ] અવળો
કરજ-ન) દેવુ, રણ.
ફતાઈ-કૃ] ખેંચાઈ, તણાઈ.
નબળા=વિ) નીરબળ
ગેરફાયદા-વિ) નુકશાન ન ફેરવશો નહી ૨

પાઠ ૬૭ મો

ગંધક-ના) એક જાતનો પીળા રંગનો પદારથ.
હથીયાર-ના] ઓજાર
ભરતર=ના) રસગાળી લોઢું બનાવેલુ તે
ઘડતર-ના] ઘડીને બનાવેલુ લોઢું
પોલાદ=ના) ખરૂ લોઢું
જમીન=ના) પૃથ્વી ધરતી ધરણી
તપાવ-કૃ] ગરમ કરી ઉનુ કરી.
લાગ-ના) સમય વખત વેળા
ભોગ-ના) મેળવણી, ભેગ
સાંધુ=વિ] સસતુ;
સીસા-વિ) સુવાળો સારૂ
તરેહ=ના) પ્રકાર; રીત
ઉપયોગી-વિ] કામની, ખપની

ઓગળી-ક્રુ) પીગળી ગળી,
કચરો=ના)મેલ, મળ
ઠરે=ક્રુ) જામી જાય, બંધાઇ જાય
સકત-જરૂર મજબુત
કઠારાં-ના)મોટાં તાવડાં

પાઠ ૬૮ મો

કાટલાં-ના) જોખવાનાં માપ.
માપુ=ના) પરમાણુ
અધોળ=ના) ૨॥ રૂપીયા ભાર.
નવટાંક=ના) ૯ રૂપીયાભારનું વજન
ખાંડી=ના) ૨૦ મણનું વજન
ભડીયુ=૩૨ મણનું માપુ,
કળસી=૧૬ મણનું માપુ.
ગજ=ના) ૨૪ તસુ
હારો=ના) ૭ મણનુ માપુ,
ભાર=ના) ૨૪ મણ માપુ.
...(?)=ના) વાલનો ત્રી

જો ભાગ.
વાલ=ના) ત્રણ રતી ભાર વજન
ગદીયાણો=ના) ૧૬ વાલ અરથાત તોલો
તોલો-ના) ૩૨ વાલનુ માપ.
ગુંજ=ના) ચણોઠી,

પાઠ ૬૯ મો

માણીકા-ના) માણ માય એવું વાસણ
તસુ=ના) બે આંગળ
વીઘાં=ના) ૨૦ વસાનુ માપ તે;
વીસવાશી-ના) વસાનો વીસમો ભાગ
વામ-ના) ૬ ફુટ
પવાલી-ના) રેલો આવે એવાં.
શેર પો-ના)શેર માય એવું વાસણ.
ફુટ=ના) ૧૨ ઇંચ સુતારી અધગજ
એકર=ના) ૪૮૪૦ ચોરસવાર ચાર રૂડ
અંતર-ના) વેગળાઇ
આસામ=(વિ)જુનાઆ

ગળનાં.
મહેરૂ-ના) પુણોગણ
વેપારી-(વિ)વેપાર્થી રોજગારી.
છેતરે-ક્રુ] ઠગે, ધુતે,
આબરૂ-ના) લાજ. ઇજત
દંડાય-ક્રુ) શિક્ષા થાય છે,

પાઠ ૭૦ મો

વીવેક-ના) સારી ચાલ સારી નીતી;
મરજાદ-ના) અદબ
નોછડાઇ-ના) હલકાઇ
ટેવ-ના) અભ્યાસ.
કુળ=ના) ઓલાદ
માઠું-વિ]ખોટું નઠારૂં
વખાણ-ના)જસ;શાબાશી કીરતી,
સલુકાઇ-ના)ડાપણાઇ
વરતવું=ક્રુ] ચાલવું
નમસ્કાર=ના)વાંકવળીને નમવું
જેગોપાળ—ના) મનુની જે.
જુહાર=ના) જેગોપાળ.

અરસપરસ=એકબીજાને માંહોમાંહે
સલામ-ના) એક જાતનુ નમન કરવુ
ધારો=ના) રીત,ચાલ રૂલ,

પાઠ ૭૧ મો

ચેષ્ટા-ના) મશ્કરી; હાંશી.
વીવેકી-(વ)વીવેક કરનાર
અવીવેકી-વિ) જેમાં વિવેક નહી તે
ધાત-ન)કથા,કહાણી
સરત-ના)ધ્યાન,ચીત
ફેર=ના) તફાવત
લાકડી-ન)સોટો, જે રટીકા ડંડો
ખાડે-ના) ઘાલ ખાઇ બો.
ધમકાવ્યા=ક્રિ) બીવરાવ્યા.
વારયા-ક્રિ)અટકાવ્યા
દોરી-ક્રિ) બેચીલઇ તેડી

પાઠ ૭૨ મો

નીવડયા=(ક) નીપજ્યો, નીકળ્યો.
શીખવ્યું-ક્રિ)મનાવ્યુ
ગનીમ-ન)શંકક ગાલ
આંવકાર-ના) આદર માન
પાન-ના) તંબોળ,
વાળવા=ક્રિ) મુકવા,વાપરા કરવા.
વખાણ=ના) કીરતી જસ
ચાલ-ન)ટેવ,પ્રકૃતી
સોબતી-ના) સંગાથી સાથી સંગી
ધ્યાનમાં=ના)ચીતમાં મનમાં.

પાઠ ૭૩ મો

કકળાણ-ન) બકરાણ કલપાંત.
માંડમાંડ-વિ)બમશ્તુ હાલુ
ઓળખીતો=વિ) જાણીતો પીછાનવાળો.
મળવા=ભેટવા, ભેગા થવા.
હાક=ના) બુમ, સોહોકારો. પોકાર
રજા-ના) આજ્ઞા હુકમ, પરવાનગી
નવઈ=ના) આશ્ચર્ય અજાયબી.
કેહેવત-ના) કથન ચલતી વાતો.
કાવકાઇ-વિ) વીવેકાઇ સલુકાઇ.

પાઠ ૭૪ મો

ભુખ-ના) ક્ષુધા.
ભાઇબંધ-ના) મીત્ર દોસ્ત.
છોડી=ના) છોકરી, કન્યા.
પાથરણું-ના) બીછાનુ.
આગળ=અ) પાસે થડમાં,
બાપ=ના) પોતા,તાત,
દુકાન=ના) પેહેડી, હાટ,
તઈયાર=અ) હોજ, રરજુ.
કંસાર=ના) લાબશી
મોટાજાટા-ના) જાડો જાડો.
મરડી=ક) દળી.

શીખામણ=ના) શિક્ષા બોધ.
માંદા-વિ) અજારી, સીક;

પાઠ ૭૫ મો

મીત્રાચારી-ના) ભાઈબંધઇ
કુશળતા—સુખીપણું
કર=ના હાથ, હસ્ત;
આગમન-ના) આવવું જવું
મગન=ના) ખુશી, આનંદ.
શહીત-અ) સુધાં, સોતાં.
પંડીત=(વિ) ડાહ્યા. વિદ્વાન
વદે-ક્રિ) બોલે આચરે
મધુરી=(વિ) સારી, રસ ભરેલી.
વાણી-ના) બોલ શબ્દ ઉચ્ચાર;
પ્રથમ-અ] પેહેલાં.
પ્રણામ-ના) નમન પગે લાગવું
ગંગાજળ-ના) ગંગા નદીજેવું નીરમળ પાણી
સોપારી-ના) એકજાતનુ સુખવાસ ફળ
કારણ=ના) મતલબ
જ્ઞાન-ન) બુદ્ધી, અકલ
શાંત-વિ) ધીરા, સુખી
સ્નેહ-ના) પ્રીત પ્યાર
મુરખ=(વિ) બેવકુફ અણસમજુ
ગમત=ન) મોજ મજા.
પરસ્પર-ના) એકબીજાને
સાન—ના) પાકું હેમ,
મશ્કરી-ના) ચેષ્ટા,
ખેલી—ક્રુ) રમી,
કપટ-ના) પરપંચ દગો છળ;
સ્વારથ-વિ) પોતાનું કામતકાવે તે ગરજ.
સગાઇ-ન) સબંધ,
કદી=અ) કદાચ
જોખમકારી-અ) નુકશાનકારક

પાઠ ૭૫ મો પંડીતની મીત્રાચારી વિશે.

વિદ્વાને વિદ્વાન બને મીત્રો મળે ત્યારે મોહોડેથી એ બીજા સારા શબ્દો બોલે; અને પેહેલાં એક બીજાને નમસ્કાર કરીને પાણી પાય પછી, પાનસોપારીની બીડી આપી શરીરની સુખાકારી પુછે, પછી હાથ જોડીને કહે કે આપનું ફેરા અહીં કેમ પધારવું થયું? પછી વાતચીત કરીને ઠંડા પાણી કર ખબેર જુદા પડે વિદ્વાને વિદ્વાનની અરસપરસની પ્રીતીથી તેમની દોસ્તીમાં તેમનુ મન ખુશી રહે. ૧

મુરખે મુરખ બને દોસ્તદારો મળ્યા તો તેઓ એક

બીજાને ગાળ ચોપડી ગમત બનાવશે; અને અરસપરસ હાંસી મારી વાતમાં મજાક મશ્કરી કરતા હશે; તેઓની દોસ્તીનુ ગુણ એકે પોતે નીશા કરવી અને કરાવવી, ને રમત રમીને લડાઇ ટંટો કરીને ઘેર જવુ; તેઓ મોઢે મીઠા મીઠા શબ્દો બોલીને મનમાં કપટ રાખે એવા તેઓ મતલબના સગા છે એવા મુરખાની દોસ્તી કરવી તે કોઈ દાહાડો જાનને નુકશાની પોહોચાડે છે.

પાઠ ૭૬ મો.

કરોડ=ના) મણકાની વચમાંનું હાડકું
લક્ષણ—ના) સંભાળ. સાચવણ.
ફુ ા—ન) શ્વાસલેવાની કોથળી
ઝલર=ના) જુલતી ચામડી.
શકતી—ના) જોર બળ, કુદરત.
ટેરવા—ન) આંગળાના નખ), સેનો ભાગ,
વામ=ના) છ ફુટ,
ખોળી—કુ) શોધી,
ચીંતા—ના) ફીકર, શોચના કાળજી;
ભાઠું—ના) રેતીવાળો ભાગ,
સેંકડો—(વ) સો, સઇકે

પાઠ ૭૭ મો

મોતીયા—ન) પાણીના શેવાળનાં ટીપાં
મેંડકી—ન) માળઉંદરથી,
વરાળ—ના) બાફ, ધામ,
મળશકુ—ન) સવાર.
તમાસો—ના) ખેલ, રમુજ મજા;
તાસક—ન) છાબડી
ચતી—વિ) છતી સામી
દાઝી=ક્રિ) બળી
બાઝ્યા છે—ક્રિ) વળગ્યા છે.

પાઠ ૭૮ મો.

સમ—ન) સમજ, ખુશી
સરત—ના) યાદ, સમત
ખુશી—કુ) હોંશી
રજ=ના] કણી, રજકણ;
ભડકો—ના) બળતુ,
મેશ=ના] કાજળ;
ટીંઢીયાં=ના) ભારવટીયાં નાની પાટડી ચે
ગગન—ના) આકાશ;
ફોરાં—ના) ટીપાં, છાંટા

પાઠ ૭૯ મો

દખાડું=ક્રિ) બતવું
ફાંફાં—ના) નકામી મેહેનત;
વરસાદ=ના) મેઘ, પરજન.
અચરજ—ન) આશ્ચર્ય
વાદળુ—ના) પાણીનો જથો

ઠર્યું—શાન્તીથયું ને ઠરી થયું
ધરતી—ન) જમીન પૃથ્વી.

પાઠ ૮૦ મો

તાલ—ના, મજા, રમુજ
શીરાઈ—ન) ખાંડ મે નુચ બુ જેવું ૧ સાગ
ઠેઠોળ—ન) ઠાંગી મશ્કરી
નોતરૂં—ના) આમંત્રણ
છબછરી—ન) પોહોળા
મોરશેલી—ક્રુ) ભાણામાં મુકેલું,
ફોડયું—(ક્રિ) ચાલવું પસંદ કરયું.
ચપ ચપ—અ) ઝટઝટ ટશટ
પરાણો—ના) પરગામ રો આવેલ મેમાન
અજ્જ—ના] તપશીર હેજત.
ગમ—ન) રીસ સમજાવી દેવી,
(ટ=ન) રેગા, સામર્થ
ખાબડું—ન) ભગીઠાર
ટગરટગર—ના) એકે નજરે.
રગેનહી-(ક્રિ) પાયનહી
મલકાવી-ક્રુ) હસીને ખુશી થઈને.
દાઝ—ના) ગુસ્સો, રીસ

પાઠ ૮૧ મો

જુગારી—(વિ) જુગાર રમનાર,
છકેલ—(વિ) છાકેલ બેકેલ,
ખતા—ન) ઠેસ, ઠોકર;
ભમેલ—(વિ) રખડેલ;
ગુંડા-ના) ભાગ, ફીચારા
કપુત-(વિ) નઠારો દીકરો
ગોઠીયા—ન) ભાઈ
મળખો-ના) અવ જીંદગી,
જુગટું—ના) જુગાર જુવું
છેલ=વરણાગીયાં
ઠગા—ક્રુ) છેતરાય.
ગમાર—(વિ) સમજ વગરનો.
પીટાય=ક્રુ) ઝીકાય,
પોઠીયા—ના) સાંઢીયા આખલા
દુરગુણ—ન) નઠારા ગુણ.
હાણ—ન) નુકસાન
સહી-અ) નકીખચીત
ફળ—ન) નફો, ફાયદો;
વળગી=ક્રુ) ઝાલી
એળે-અ) નકામો, મીથ્યા વ્યરથ ફોગટ

પાઠ ૮૧ મો જુગારી છોકરા વિષે ૧૨

છકેલ સેહેલાણી છોકરા ઘણી ઠોકરો ખાઈને છેતરાય ; તે જુગાર રમનાર લોકોની સગત કરે છે ને ઘણી ઠોકરો ખાય છે જાણે જાનની પેઠે બધે ભટકયા કરેછે ને બાપ કહે કે આ નઠારો છોકરોછે ચાર મુરખા ગામડીયા સેસ્તદારો તે સાંઢીયાની મારફક કોઈનાર ટપરાય છે (કુંડી પાક ખાય

૧ જુગાર એ મોટો ખરાબ ગુણ છે, એથી ઘણા લોકોને નુકશાન થાયછે માણસને એ બાજે તો છોડે નહી તેમ એથી (જુગાર) તે પાછો હઠે નહી જુગાર એ મોટો ખરાબ ગુણ છે તે તમે નક્કી જાણો એમાં કાંઈજ ફાયદો નથી જે માણસ એને બાજી રહ્યો તેનું જીવતર ફોગટ ગયું એવું સમજવું (પઈસાથી પાયમાલ થઈ જાય છે ને આબરૂ જતી રેહેછે, ૨,

પાઠ ૮૨ મો

વણજારો-ન) પોઠી ચાપર અનાજ નાંખી વેપાર કરનાર
પેઢી-ન) ઓલાદ કુળ
વેહેમ-ના) શંકા સંદેહ, શક.
આડો-(વિ) ઉલટો અવળો,
સગપણ-ના) સગાઈ
કુટંબી-(વિ) ગોતરી
બાપદાદા-ના) ઘરડા વડીલો.
જંગલ-ના) રાન વગડો રણ.
વસતા-(ક્રિ) રેહેતાં
ઠીંગણાં-(વિ) નીચાં
ખોલ-ના, ગુફા, બખોલ,
રૂવાં-ન) વાળ, રોમ ફાળ,
અમલ-ના) અગાડી પેહેલાં.
મળતાં-એક બીજાના જેવા

પાઠ ૮૩ મો

દોસ્ત-ના) મીત્ર ભાઈબંધ,
ભોળો-(વિ) કપટરહીત
ગોઠવું-(ક્રિ) ગમવું, ચેન પડવું;
પરાયું=વી) પારકું
સંતાઈ-ક્રુ) છુપાઈ, ગુપ્ત રહી.
પધારજો-(ક્રિ) આવજો
કુકડી=ના) મરઘડી મરઘી,
બુમ-ના) પોકાર, સાદ
પસ્તાવો-ના) ખીમાસવા. દીલગીર થવા.
વાહાલાં-પ્યારાં પ્રીય
નવરાસ-ના) ફુરસદ

પાઠ ૮૪ મો

કરતુગ-ન) ગાફટકો
મુદો-ના) દાખલો શાબીતી.
દાવો-ના) હક, અધીકાર અલાણો
સબંધ-ના) સગાઈ વળગણ,
આવકાર-ના) માન આદર, ભાવ.
બરાડવા-ક્રુ) બારડવા, પોકારવા
ઢળ્યું-(ક્રિ) મુકાળ્યું
ખડો-ના) કુકડીને રેહેવાનું ઠેકાણું
લાજ-ના) એબ આબરૂ

પાઠ ૮૫ મો

ઉદાશ-ના) બેચેન દીલગીર.
સ્લેટ-ના) પથરપાટી
સંતાપ-ન) પીડા, દુ;

ઘટારત-વિ) લાયક
રગીયામણો-વિ) શોભીતો સારો
ચીણી=કૃ ચુંટી,તોડી,

પાઠ ૮૬ મો

સાજાતાજાં-વિ સુખી
ગમત-ના) રમુજ,
અધાપે-ના) આંધળાપણું
દયા-ન]રેહેમ, મેહેર
સદા-અ]રોજ હમેશાં
લાચાર-ન)નીરૂપાય
વાળુ-ક્રી)મતાષપમાડુ
દરકત-ના) હરકે, અક્ષર
ગમશે=ક્રિ) રૂચશે, પસંદ પડશે

પાઠ ૮૭ મો.

ભગ્યવાન-વિ)નસીબવાન
મટયે-ક્રિ) દુરથયો આરામ થયો.
શાબાશ=પ્રન, વહુ
પારખ્યુ-ક્રિ) વરતુ જાણ્યુ
લીશી-વિ)સુંવાળી,
કકરી-વિ)ખરબચડી
ખાલી-ના) ચામડી બેહેર મારે છે.
લાગે-કૃ) જાણાય

પાઠ ૮૮ મો

કબુલત-ના)વચનકોલ
ઉત્ત૰-ના) જવાબ
ટગરટગર-વિ, એકી નજરે.
ધુણાવ્યું-કૃ) હલાવ્યું
પાંગોઠું-ના) ખભાને કોણી વચેનો ભાગ
માથાફોડ-ના)કડાકુટ.
ઉચાર-ના) બોલ
બાધ=ન) મેહાયેછ તીસથી દબાવવો તે

પાઠ ૮૯ મો

અશનાવાશના-ના)મેવા ચાકરી,બરદાશ,
સદગ્રહસ્થ-વિ) મોટો શ્રીમંત
પાડ-ના)ઉપકાર આભાર
ફાળ-ના) ધરાસકો
ઇશારત-ના) સાન નીશાની.
આળ-ના અંગરખાનો ઘેર.
હૃદ્ય-ના) અંતઃકરણ

પાઠ ૯૦ મો

અવતરે-ક્રિ) પ્રસવે
ઉજડ-વિ] વસ્તી વગરનું મેદાન.
આસપાસ-અ)ચારેગમ ફરતુ.
ઉપયોગ-ના]કામખપ

પાઠ ૯૧ મો

અવરા-ના) શા
ગાયન-ના]રાગ ૯ ન
સવાદ=ના) મીઠાશ મધુરતા.
વાસ=ના) સોડમ અથ ખુશબો.
મોગરો-ન)ખુશદાર, ફુલ, સુગંદદાર ફુલ.
અવગુણ-ન) ગેરફાયદો, નુકશાન અલાભ.
નરસી-વિ] ખરાબ, ખોટી
છુટકો-ન) નીકાલ, ફેસલો

પાઠ ૯૨ મો

શીખર-ન)ટોચ મ

થાળુ

જવાળામુખી-વિ) જે માંથી અગનીની ઝાળો નીકળે તે પરવત.

ચમતકાર-ના) નવાઇ અચબો.

પુન્ય-ના) ધરમ

ભકતીવાન-ના) ભકતી કરનાર

ક્ષેત્ર=ના) ખેતર, જગા.

ઓગળેલો=કુ) પીગળેલો

ધડાકો=ન) અવાજે ગરજના

દોલત-ના) પઇસો પુંજી, ધન,

આચરણ-ના) ચાલ ચલગત.

અગ્નાની-વિ) મુરખ સમજ વગરનાં ભોળાં.

ઇશાવરી=ના) દેવતાઇ

ઉગરી-કુ) બચી, રહી

પાઠ ૮૩ મો

કેફ-ના) નીશા અફીણ વિગરે.

નીંધા-ના) ટીકા બદગાઇ.

ઉચરવું-કુ) બોલવુ વદવું.

ભરાતા-ના) વેહેમ,

કીરતીવંત-વિ) નામવાળુ

કરંત=કુ) કરવુ.

રોષ=ના) રીસ, ગુસ્સો, ક્રોધ.

તીર=ના] માંથુ, મસ્તક.

જગ-ન) દુનીયાં, જગત.

ભંગી-વિ) ભાંગ પીનારો.

અફીણી-વિ) અફીણ ખાનારો

કન્યા=ના) કુંવારી છોકરી.

નવ-અ) ના, નહીં, મ

ઠરે-કુ) બીએ

વસની-ના) વસનકરનાર તે.

પસતાય-કુ) વીમાસોં

દોશ-ના) વાંકગુનોહ

લજવાય=કુ) શરમાય,

ચેતો-કુ) સમજો

જીવતર-ના) જીંદગાની જીવત

તીકાર-ના) તુચ્છકાર

રેલ-ના) પુર પાણીનો ઠેલો.

ખેલ-ના) રમત, ગમત

પાઠ ૮૩ મો કેફ વિશે. ૧૩

દુનીયામાં કેફીને કશી વાતની આબરૂ શરમ નથી તેથી તેનો ભરૂંસો અણી કોઇ કામ સોંપવુ નથી જે માણસ ભંગ પીને અફીણ ખાતા હોય તથા બીજું કાંઇ વસન કરતો હોય તેને કોઇ માણસ પોતાની છોકરીને આપે (પરણાવે) નહીં ૧ તેની સોબત કરતાં ઘણા માણસો બીએ છે રજેને લોકો આપણી બદ

બોધ કરત, કોઇ માણસ કશી વસ્તુ કાંઇ લઇ જાય તો ફ રીને માંગે તેનો શક આવે કે (એણે લીધા હશે) કોઇ મોટા ઘરનું સરૂ આબરૂદાર માણસ હોય ને સર્વે એનો વિશ્વાસ ક રતુ નથી જે માણસ એવા કેફ અથવા બીજા ખરાબ વ્યસન ની ટેવ રાખે તે મનમાં પછી ઘણો પસતાયછે ૩ કેફી માણસ કોનુ બળતુ કોના ઉપર કાઢે અને પોતાને ખરાબ લત જે પ ડી હોય તેનો દોષ બીજાને મુકેછે, જ્યાં એટલે તે બેઠા હોય ત્યાં ઘણો શરમાય છે. અને પોતાની નાતના માણસ વધાર વાને(પોતાના જેવા કરવાને) ઉપાયો શોધે છે.૪ તે માટે ભાઇ ઓ બધા તમે મનમા ચેતી રહ્યો. ને એવા માણસ સાથે હે ત પ્રીત રાખો નહી જે બાયડી કેફીને પરણી તેના જીવતર ને ધીકારછે(જેનુજીવત ફોગટ સમજવુ) કેફી વસ્તુ ભાંગ અફી ણ માજમ, તાડી દારૂ) વિગરેની સંગત કરો નહી કરશો તમારે અંગે તે બાઝી રહેશે. (તમને ગળે પડશે) સાપ, કેફ, ને પાણીની રેલ એ ત્રણેની સાથે તમારે કદી રમત કરવી નહી (સાપ કરડશે, કેફ વળગશે. ને પાણી બુડાડશે)

પાઠ ૯૪ મો

સાબારી-ના) હરણી છીકારી,

હાણ-ના) નુકશાન ખરાબી.

અવીચાર=ના) વિચાર નહી.

નીહાળવું-ક્રુ) જોવું

વગોઠવુ-ક્રુ) ભુલકા ઢાડવી.

ભાગવ-ન) ઘટાવે, ઘ ટા[illegible]

બડાઇ-ના) મોટાઇ મ હતાઇ;

લજવાવી-ક્રુ) શરમાવી

શીકારી-વિ) શીકારક રનાર મારીનાંખનાર

ફાયદા-ના) ગુણ નફો

અપમાન-ના) તીરસ્કાર

પાઠ ૯૫ મો

નાન્યતર=ના) નરને નારીએ ન હી નપુંસક

ત્રાહીત=ના) ત્રીજો, અન્ય.

સર્વનામ=ના] નામ મનીજગાએ વપરાનારા શબ્દ

ચંદનઘો-ન) ચંડાના આકારનુ પ્રાણી

ધ્વજ-ના] નીશાન વાવટો

એકવચન-ના) જેમ એકજણાનુ [illegible] [illegible]

બહુવચન—ના) જેમાં એક કરતાં વધારે પણ જણાય તે.
વારેઘડી—અ) હરવખત વારવાર
અડ ચણ—ન) હરકત.

પાઠ ૯૬ મો

પુરૂષ—ન) માયડો નર
સખસ—ના) આશામી માણસ.
મ ન—ના) આવકાર
ગુરૂજી—ના) મેહેતાજી
હલકો ( ) તુચ્છ, નીચ
સંદેહ—ના) વેહેમ શક

પાઠ ૯૭ મો

જોડા—ના) પગરખાં જુતી
તળી—ના) જોડાનાં તળીયાનુ ચામડું.
ખાલુ—ન) ાગનાંઆંગળાં ઉપર જોડાનો ઉપલો ભાગ રેહે છે તે.
નરી—ના) સારીજાતનુ સારૂં ચામડું
કોલખુ—ા) જોડા, પહોળા મોંકરવાનુંએ ચીનુ ઓજાર,
આર—ના) લાકડીમાં ઘાલેલી સોય,
મીરજાઇ—(િ) અડકી ચાંચનો.
કીસોરી=(વિ) ઉભી ચાંચનો.
ચપળ—ના) ખરો, ખલુ તથા ચાંચ વગરનો જોડો
સપાટા—( ) ચાંચ વિનાના ખડા વગરને
મુગલાઇ—(િ) મોગલ લોકોને પેહેરવાને
ચકતી—ના) ચમડાના ગોળ કડકા,
દક્ષાણી—ન) દક્ષાણી લોકોને પેહેરવા મોટા ખાલાના.

પાઠ ૯૮ મો

ઉથલાવવુ—ક્રિ) ફેરવવુ
પાળ—ના) કોરણ કોર
સુખતરી—ન) જોડામાંથી છુટું પગતળે ચમડાનો પટી નાંખે તે માંઝર,
અવળુ=ઉંધુ ઉલટું
સવળુ—ના) ચતુ, સીધુ સમુ
ખડા=ના) જોડાનો એડીઆગળનો ભાગ

પાઠ ૯૯ મો

અશોક=(વિ) શોક રહીત.
દેહ=ના) કાયા શરીર દેહ.
માંચ—અ) વચ મધ્યે,
કુઠામ—(વિ) ખોટું ઠેકાણું નઠારી જગા.
કીચ—ના) કાદવ કચરો.
ગરથ—ના) પઇસો નાણું ધન
ઠંડ=ન) પાશેરાંગીરે.

પાઠ ૯૯ મો કેટલીક શીખામણ

કદી કેફ વસ્તુ પીએ નહી ને વિચારીને કામ કરીએ જે
થી કરીને લોકોમાં માન વધુ ને હમેશાં તુમે સુખમાં રહો કે
ફમાં જરા સ્વાદ નથી એવું નકી માનજો એથી આપણા જી
વને ઉલટું ચેન પડતુ નથી ને સીધુ કામ થતું નથી હું બ
રાબર ખરૂ વચન કહુંછુ એવું તમે ખાતરીથી માનજો જે
શખસ કેફનું વ્યસન કરે છે તેની અક્કલ ઓછી થાય છે.
જ્યારે પાપનો ગેળો પાપથી ભરાય છે ત્યારે કેફી માણસ
કેફથી છપાય છે, (પકડાઇ આવે) માટે વિચાર કરીને કેફ ક
રવી તજી દેશે તેનાપર પરમેસ્વર રાજી થશે. ૧

કેફી માણશે કેફ કીધો ને તે બજારમાં ચાલ્યો એટલા
માં તે સારે કે નઠારે ઠેકાણે પડી ગયો તોપણ તે નીચને
ખબર પડી નહી; તેને (કેફનીલેહેરમાં) ખબરપડી નહી તોપ
ણ તેનુ શરીર કાદવથી ખરડાઇ ગયુ અને લુગડાને છેડે
પઇસા બાંધેલાં હતા તે પઇસા તે એવી રીતે ખોઇ બેઠો મ
ટે ઇજ્જત આમ કરી જકછેકે તેણે પ્રથી જો શરમો થઇને માં
થે લીધા પ્રથીપર જ્યાં શરમ નહી રાખીને નફેફગો ફરયાં
એવી રીતે નકામો ફજેત થઇને કેફી માણશે કેફ કીધી.

પાઠ ૧૦૦ મોં	સદાઇ=(વિ) હમેશાં	સુખી થાય એવુ
સાહુ=(ક્રિ) પકડવુ ઝા	સજનાઇ-(વિ) ડીરાઇ	દેશ-) ઝેર ઇરસ્યા
લવુ ધરવું.	સાલસાઇ.	ભાઇ-(ન) બેહેન
સ્તરૂતાઇ-વિ ફુરસમ	મેળવવું-(ક્રિ) મેળવવુ	સહી-(ક્રિ) ઝાલીપકડી
નાઇ.	વાસના-(ના) ખુસબો,	ઠગાઇ-(ના) લુચાઇ
ભીલ્લાઇ=(વિ) ભાઇ	શોકમ.	દુખદાઇ-(વિ) દુઃખ દેત
બધાઇ દોસ્તતાઇ	સુખદાઇ-(વિ) સુખરૂ	એવી.

પાઠ ૧૦૦ મો માણસ ઉપર હેત રાખવા વિશે

અરે ભાઇને બાઇ (માયડીઓ અને ભાયડા) તમે બધાની
સાથે સગાઇ પકડીને જેવાં ભાઇ બેહેન સદા હળીમળીને ર

છે કે જેની લડાઇ માણસમા જણાઇ એમ લડયાં નહી એવી માણસાઇ પકડીને અને લુચ્ચાઇ ઠગાઇ છોડીને ભલાઇની વાસના વધારામાં મેળવીને તમે શતરૂતાઇ તજી મનમા મીત્રાઇ (સ્નેહ ભાવ) રાખો તો તમને સુખ થાય એવું માન મળેને દુખદાયક અદેખાઇ વારે મટી જાય, માટે મોહોઢે મીઠા મીઠા શબ્દ બોલો કે તેથી તમારા શરીરમા સુખ થાય.

પાઠ ૧૦૧ મો

ખટપટ-ના) ભાંજગડ પંચાત,
ટાઢક-ના) ઠંડક શીતળતા.
પટેલ-ના) ગામનો ઉપરી પાટીદાર
કસબો-ન) પરગણાનુ મોટુ ગામ.
વડો=(વિ) મોટો
કાગીઓ-ના) કળીચડીલો
રોપીશ-(ક્રિ) વાવીશ.
દાડમડી-ન) દાડમનુ ઝાડ.
ખેડુત-ન) ખેતી કરનાર
ઓસડ-ના) દવા
જોડવાની-કૃ) ભેગા થવાના
હરખ-ના] ખુશી સંતોષ

પાઠ ૧૦૨ જો

શોધ-ના) તપાસ, ખોજ, ખોળી,
શોઇ-ના) ડોઇખાડી
ખકે-ના) કુદકો
મટાડી-કૃ) ઓલવી દૂર કરી
કરાડો-ના) કાંઠો કોરાણ,
ટેકાવે-કૃ) ભરાવે; અડવે,
ઉગારવા-કૃ) બચાવવા
જોખમ-ના) દુખસંકટ
આપમતલબી-(વિ) સવારથી પોતાનુ કામ કરનાર
લેખે=કૃ) ગણે માને પુછે.

પાઠ ૧૦૩ જો

ઉજળો-(વિ] સફેદ ધોળો,
ચળકતો-(વિ)તેજમાર તો.
ગળ્યો-(ક્રિ)રસ કર્યો
ચાંપશો-(ક્રિ)દાબશો
ગલ્લો-ના) પઇશા ભરવાનો ખજાનો
તકરાર-ના) રકજક, ટટો
ભાગ-ના) હિસ્સો

પાઠ ૧૦૪ થો

ઝુટવવું-ના) ખુચી લેવું.
સતોખવુ-ના) ત્રપ્તથવુ
પુછપાછ-ન) જવીજ
ચોખ્ખી-(વિ) સાફદાનતની.
સાથી-ન) સંગાથી, શોભતી
ઠર્યો=(ક્રિ) સાબુત થયો.
ધીરજ-ના) સમતા શાંતી.
વાટ-ના) રાહ, વેળાં -

કાંયર=ના) ગાભરો, લાચાર
ખરચાય=ક્રુ)વપરાય,
માંદી-(વિ) આજારી શીક.

પાઠ ૧૦૫ મો

વેગળે—અ) છેટે આઘે દુર;
ચઉટું=ના]મોટું બજાર.
રેડીને-ક્રુ)રેડીને, અસુવાળીને
ભુખ્યો-(વિ) ક્ષુધાતુર
થાક=ના) વીશરામ, આરામ.
ગાંધી=ના)કીરાણુ વેચનાર,
ધણી=ના) માલીક.
શોવમમરા-ન)ચપલ

પાઠ ૧૦૬ ઠો

અટકચાળો=(વિ) અડપલો, આડો.
ઝુમી-ક્રુ) બાઝી દેદી
ફાંકડો—(વિ)છેલ, વરણાગીઓ
ધીર-(વિ) ધીરજ સબુરી.
ચુર—ના) ભુકા, કકડા
ચશમા-ના) ઉપનેત્ર
શાન—ના) સમજણ અકલ.
તત્કાળ=અ)તે વખત
સોર-ના)ધુમ, ઘોઘાટ,
લાડકડા-(વિ)લાડવાયા
તપખી-ના)છીકણી
લાગનો-(વિ) દાવનો
રસમાં-(વિ)કઠણ,આકરાં કપરાં
કટ—ના) ગજબ, જુલમ.
ઘડયો=[ક્રિ] કરવો બનાવ્યો.

પાઠ ૧૦૬ ઠો અટકચાળો જીવો. ૧૬

એક અટકચાળો છોકરા જેનું નામ જીવો હતું તે જે ઠેકાણે જઈને બસે ત્યાં ઘણાં અટકચાળાં (આડા અવળાં) કામ કરતો હતો, ૧ કાગળ કલમ કે પછી ચપુ, જે જે વસ્તુ તે જુએ તે ગમેતેવી સારી હોય તોપણ તેને ઝડપથી બાઝી પડતો હતો. ૨ તેને ના કહ્યાએ પણ માને નહી અને કહેલુ કશુ પણ ધ્યાનમાં લે નહી તોપણ તેને એકજ દીવશમાં સમજણ આવી ગઇ. ૩ ઘરડો માણસ ચશમાને દાબડી (તપખીરની) મેલીને માળ ઉપરગયો એટલે તે અટકચાળે(જીવાએ તરતહરખભેર તેબનેવાનાં લઇ લીધાં.૪ ને ચશ્મા ઘણાં ચપટાં હતાં તે જીવાએ નાકપર ચઢાવ્યાં અને પગાવતી ધબદતાં દાબડી હતી તે જોવા લીધી.૫ તે દાબડીનું ઢાંકણું ઘણા જોરથી દીપેલું હતુ તેથી તે ઉઘાડવાને ઘણું જોર કીધું એટલે તે જોરથી ઉઘાડતાં તે ઉછળી પડ્યુ ને ઘણો અજ

થયો ૯ તેમાંથી પછી તેના મો ઉપર બધે તપખીર તપખીર થઇ રહી, એટલે તે ફાંકડો (મહેલાણી) ફાંફાં મારવા લાગ્યો, ને થાકીને ગભરાયો, એટલે થુથુ કરી પછી તે જીવો ત્યાં રડવા લાગ્યો. જો તે આંખને ચોળવા જાયછે તો આંખે આંધળો થાયછે, એટલે ડોસાએ છોકરાને જોયો; અને ચસમાના કકડા થએલા દીઠા. પછી તે ડોસાએ ધમકી દઇને કહ્યું કે ભાઇ લોકોમાં હાંસી હુશારત થઇને વળી નુકશાન થયુ તોપણ કાઇ ફીકર નહી લાડકવાયા જીવા તુ એજ લાગનો છે ૧૦ ચાસમા તો કપરાં થઇ પડ્યાં (માહેના) કાચ ભાગી ગયા તે દાબડીએ જુલમ કરયે, (તપખીર બધી વેરાઇ ગઇ] પછી જીવાએ પોતાની જીંદગાનીમાં કોઇ દાહાડો પણ એવો ઘાટ બનાવ્યો નહી (એવું કામ કરયું નહીં) ૧૧

પાઠ ૧૦૭ મો

ઘડીયાળ—ના) વખત આપવાનું યંત્ર,

ચીત્ર-ના) નમુનો છબી

અંતરે=અ) છેટે વેગળે;

મીનીટ—ના) ૬૦ સેકંડ કલાકનો સાઠમો ભાગ,

ભાગ—ન) અંશ કટકા

માલમપડેછે—ક્રિ) જણાય છે;

પાઠ ૧૦૮ મો

મધરાત—ના) અડધી રાત.

સવાલ—ન) પ્રશ્ન

નકી—અ) નીશ્ચે, ખચીત.

પા—ન) ચોથો ભાગ.

અડધો=વિ) બીજો ભાગ અડધ

પોણું=વિ) એકના ચાર ભાગ માંહેના ત્રણ ભાગ તે.

પાઠ ૧૦૯ મો

ઋતુ=ના) મોસમ

પાનખર—ના) પાદડાં ખરે તે.

તબોળ—ન) પાન

સાલ—ના) ઉંચી જાતનું ઉનનું ઓઢવાનું લુગડું

સરોવર=ના) તળાવ

વનસ્પતી=ના) લીલોતરી

વણતોલ=વિ) તોલ વગરનું.

મલાર—ન) એક જાતનો રાગ.

ખેતીકાર—વિ) ખેડુત જમીન ખેડનાર

ચાખડીઓં=ના) પાવડીઓ,

ધરે=વિ) ગ્રધ વેપેહેરે,

કેસુડાં—ના) પીળા રંગનાં ફુલ,

ગુણવાન—વિ) ગુણવાળુ.

ફુવારા—ના) પાણી સવાથી થય છેને | લે ગાય.
નીચેથી હોજમાંથી પખ-ન) વીંજણા. | ચંપા ચંબેલી જુઈ
છુટે છે તે, કોયલ=ના) મધુર | જાય-ના) ફુલનીજા
બાગ=ના) ફુલના રાગવાળુ પક્ષી. | તોના નામ.
ઝાડની મોટીવાડી કુંભાકુંભ=ઈ) પાણી | ઢીંચોળા-ના) હુલા
ચંદન-ના) પાણી થી ભરેલી. | હીચકા.
નો સાથે સુખડ ઘસી ઊચારે=ઈ) વદ ઓખાટ=ના) ખાટલો

પાઠ ૧૦૮ મો ઋતુઓનુ વરણન. (૧૯)

જ્યારે ટાઢની મોસમ આવે છે ત્યારે ઠંડો પવન વાય છે ને પાનખેર (જે ઋતુમાં ઝાડના પાંદડાં ખરી જાયછે) તેવારે ઘણી પેદા થોયછે શીયાળે ભેળ થયછે તથ. કપાસ કઠોળ પણ પાકેછે ને શરીરે તેલ ચોપડે છે તથા પાન ખાય છે ૧ મોટા લોકો ઉનની ડગલી દીલપર પેહેરે છે તથા સાલ ઓઢે છે અને ગરીબ લોકોના પગ ને ગાલ ફટી જાયછે (તેવોને ડગલી ને શાલ વગેરે મળતુ નથી:) એ મોશમમાં દાહાડો નાનો ને રાત મોટી હોય છે; ને સાગી રીતે શરીરમાં (શીયાળાની ખોરાકીથી જોર આવે ૨ તાપની મોશમમાં પાણી ઘણાં ઉંડાં ભોંયમાં પેશી જાય ને નદી તથા સરોવર સુકાઇ જાય; ઝાડ છોડવા વિગરે સરવેને નવાં નવાં પાંદડાં આવેને ફાયદા કારક કેસુડાના (પીળા રંગના) ફુલ થાય હોજ ફુવારા અને મોટા બાગ ઘણા સારા લાગે તેમ ચંદન ને પંખા પણ વાહાલા લાગે એ મોશમમાં કોયલ ટહુકા કરી રેહેછે ને તાપ પડેછે તે એવો કે તેનુ તેલ થતું [એટલે ઘણોજ પડેછે] ૪ વરસાદની ઋતુ આવે છે ત્યારે ઘણું સારૂ લાગે છે તેવારે આખી પ્રથવી ઉપરની જમીન પાણીથી છલ્ છલ્ મછ્કા માલમ પડે છે, [જળથી ભરપુર થઇ રેહેછે. લોકો મલ્હાર વરસાદનો રાગ ગાયછે અને ખેડુતો ખેતરના કામની સૌ પાણી ચલાવે છે. ૫ ચંપા, ચંબેલી, જુઈ, જાય. તેમજ ગુ

લાભ એ બધાં ફુલ સારી રીતે ખીલી નીકળે છે ચોમાસામાં સુખને વાસ્તે છત્રીઓ હોય છે. અને બેસવાને વાસ્તે હીંચકા ને ખાટલા તથા ચાલવાને પાવડીયો હોય છે.

પાઠ ૧૧૦ મો

લાવરી-(વિ) એકજાતનું પક્ષી.
લણવું-(ક્રિ) કાપવું
નચાંત=(વિ) એકીકાર એકલડું.
ફોકટ=(વી) વ્યરથ, નકામું, મોફત.
ટપીને=(કૃ) ધારીને. તાકીને.
ભાંઇભાંડુ-(ન) કુટંબ.
સમાચાર-(ન) ખબર વરદી.

પાઠ ૧૧૧ મો

કારણ=(ના) ધીરજ દીલાસો.
મન-(ના) ચીત્ત, ધ્યાન
ધણી=(ન) માલીક
વાટ-(ન) રાહા.
પંડે-(ના) જાતે, પોતે, આપે
ભરોસા-(ન) વીસ્વાસ, ઇતબાર,
ગણે નહી (ક્રિ) ગાંઠે નહી
સ્વરગ=(ના) દેવલોકનું સ્થાન,
મેઘ=(ના) વરસાદ.
(સં—ભાજનય
સમાન=(અ) જેવો સરખો.
નજર-(ના) નીગાહ, દ્રષ્ટી,

પાઠ ૧૧૨ મો.

ગુરૂ-(ી) દીરઘ, સ્વરવાળો.
હ્રશ્વ-(ી) નાનો, ટુંકો
દીર્ઘ-(ી) લાંબો, મોટો
થડકવું-(કૃ) જોરથી થડકી બોલવું
અનુસ્વાર-(ના) મીંડું
ત્રગુ-(ના) ત્રણ અક્ષરની સંગ્ના.
માત્રા-(ના) અક્ષરને માથે આડો કાનો
પ્રથમ=(અ) અગાઉ પેહેલાં:
ભેદ-(ના) પ્રકાર, જાત દરશાવત,
જોડાક્ષર-(ન) જોડેલા હરફ,
પત્ર-(ના) કાગળ

પાઠ ૧૧૩ મો.

માત્રામેળ=(ન) માત્રાની ગણત્રીથી થએલા.
અક્ષરમેળ=(વી) અક્ષરની ગણત્રીથીથએલા.
ગોપાઇ-(ના) જેમાં ચાર પદ આવેલાતે
પદ=(ના) ચરણ રીત
પીંગળ=(ના) કવીતા બનાવવી

પાઠ ૧૧૪ મો.

વીસ્તારથી-(ના) લંબાણથી;
લક્ષણ-(ના) રીત,
વીસામા=(ના) થાક આરામ.
આરંભત-(કૃ) શરૂ કર્તા
વર્ણમેળ=(ન) અક્ષરમેળ

વીશેષ=(વ) વધારે, ઘણું,

પાઠ ૧૧૫ મો,

વીશ્રામ—ના) વીસામો,

અનુપ્રકાશ=ના) મળતા ઉચ્ચારના અક્ષરો.

કવિતા—ના) મનહર છંદનું નામ.

શબ્દ—ના) બોલ, ઉચ્ચાર.

તરીભંગી=ના) તરણ ઠેકાણે તુટેલા.

છંદ—ના) રાગ.

પાઠ ૧૧૬ મો,

કવિત=ન) જોર,

સરજી=(ક્રિ) બનાવી

મુળમાં=ના) મુડીમાં, છતમાં.

તરેહતરેહ=(વિ) જુદા

દરજી=ના) મેરઇસહ

સીવે=ક્રિ) સાંધે,

મજીડવાં=ના) ડીડવાં;

માત્ર—(વ) ફક્ત

ઊખેડેછે=(ક્રિ) ખેંચી કાહાડે છે;

મીઠી=(વિ) ગળી, મી

બદલે—અ) ફેરવે, ઉલટાવે;

પાઠ ૧૧૭ મો;

શંપ=ના) સલાહ;

મંત્રી—ના) પ્રધાન દીવાન વજીર;

ચક્ષ=ન આંખો, નેત્ર

મહી—પ્રથ્વી; ધરણ

આદીક—અ] તેવગરે

નૃપ=ના) રાજા,

નીજ=ના] પોતે.

ભ્રાત=ના] ભાઇ,

પ્રધાન—ના) વજીર, મંત્રી.

તખત—ના) આસન રાજ્ય સન;

અમલ=ન) હાકમી રાજ;

રૂચી=ન) ભાવ, મન હોંશ.

ઝેર—ના] ઝેહેર, વીશ.

શાહાજાદા—ના) રાજાનો દીકરો.

સાંપડે=ક્રિ) થાય, મળે

ગણો—ક્રિ) મારો.

પાઠ ૧૧૭ મો. સંપ વીશે. (૧૮

સંવત ૧૩૫૩નું વીક્રમનું વરસ હતું ત્યારે દીલીની ગાદી ઉપર અલાઉદીન બેઠો એટલે વજીર મલેક કાફુરે રાજ કરવાની મરજી કરી તેથી તેણે બાદશાહને અલાઉદીનને ઝેર ખવાડીને મારી નાંખ્યો અને બાદશાહના છોકરાની આંખો પણ ફોડી પણ તે એક મહીનાને પાંચ દહાડા સુખ ભોગવીને ખરાબ રીતે મુઓ માટે તમે જરૂર વીચારીને જુઓ કે સંપ મુકીને કામ કરે તો સુખ થાય નહી.

દીલી વગેરે શેહેરમાં આજ સુધીમાં જે જે રાજા થયા

તેમાંથી જેમણે સંપ રાખ્યો નહી તેઓ વગર મોતે મુઆ તે માં કોઇ રાજાને પોતાના કુંવરે મારયો તેમ કોઇને પોતાના ભ ત્રીજે મારો અને કોઇનું મા બાપે મારયો માટે જુઓ કેસા રી રીતે સંપ રાખતા નથી તો રાજા અને રંક ગરીબ અ ને પઇસાદાર બધા દુખી થાય છે પઇસાથી સુખ થાય એ વું કંઇ ધારતું નથી; પણ સંપ રાખેથીજ ઘણું સુખ થાયછે

પાઠ ૧૧૮ મો.

ઝગમગ—વિ) લચક લચકા,

ખુશબોદાર=વિ) વાસનાવાળુ.

બીજ=ના) ગર, ગરભ,

પાઠ ૧૧૯ મો.

ભભકાદાર—વિ) સોભીતુ, દેખાવડું.

કુંપળ=ના) ફુટતાં પાંદડાં,

મોર=ના) ફુલ.

પાઠ ૧૨૦ મો.

છટકી જવું—કુ) નાશી જવું,

સીકારી=વિ) સીકાર કરનાર;

અણીદાર=વિ) અણીવાળુ.

ઝાંટ=ના) ઝાંટાનો મોરૂક.

પકાઇ—વિ) ખંદાઇ.

પાઠ ૧૨૧ મો,

છેવટે=અ) અંતે, છેવટે,

કાળા માંથાનુ માનવી—વી] માણસને માથે કાળા વાળ હોયછે તેથી કાળામાથાનુ કેહેવાય છે.

પાઠ ૧૨૨ મો.

મહાસાગર—ના) મોટો દરીઓ, એવા દુનીયામાં પાંચ છે

કાંઠો=ના) કીનારો,

હીંદી=ના) હીંદુસ્તાનની દક્ષીણમાંનો સાગર,

આટલાન્ટીક—ના) યુરોપને અફરીકાની પશ્ચીમ તરફનો સાગર.

પાસીફીક—ના) એશયા ખંડની પુરવ તરફનો સાગર.

ઘુઘવાવું—કુ) ગગરાવવુ

ચોટી=કુ) લપેટેલ સેરી.

પાઠ ૧૨૩ મો.

ચમતકાર=ના) અચંબો.

મોજુ—ના) છોળી,

વમળ=ના) વાણ ભમરા,

ટોળીઓ—ના) વાયરો.

કંઠાળ=ના) દરીયાં કીનારાનો દેશ,

શંખલા=ના) પાણીમાના જીવડાના રેહેવાના ઘર (ખોખ)

ભરતી=ના) પાણી

નુ રહવુ,
ઓટ—ના) પાણીનુ ઉતરવું,

પાઠ ૧૨૪ મો.

ડેરા = ના) તંબુ, કનાત,
બાદુ—ન) બંદર વાહાણ, છાબા વા.ન જગા,
વહેવા-ટીયા=ના] ઇજતવાળા,
દીવાનખાનુ—ના) સુખ, આસન.
અનુકુળ=ન)ફાવતુ.
હોશીઆર=વી) ચપળ બાહાદુર,

પાઠ ૧૨૫ મો.

કળ—ન) યુક્તી,
યંત્ર=ના] સચો,
મતી—ના)મત;નકલ
મુદ્રાછાપ=ના)બીબાછાપ.
શીળછાપ=ના; પથર પરછાપવુ તે,
છીપા—ન) ભાવસાં.
બેડોળ=વાંકા ચુકાં
તરેહવાર—વી)વીચીત્ર
હીકમત=ના) કળા.

પાઠ ૧૨૬ મો,

કૃત્ય=ના) કારય,
શરેસ્ટ=વી) મોટો,
નીરજીવ=વી) જીવ વગરના.
વરઝ=ન)જાતી, ભેદ, પંક્તી,
કરમાયા=વી] ચીમળાયા.
વેદના=ના) દુખ.
બખાત-વી) સાચે સાચ.

પાઠ ૧૨૭ મો,

ટટો=ના) કજીઓ
પતાવનારે-ન)ફૈસલો કરનાર
પરીક્ષા—ના] તપાસ
પંચ—ના) પાંચ જણાનાં ટોળી.
ઇનામ—ન) બક્ષીસ.
ડાવકી—વી) ડાહી,
ફરીઆદ—ના અરજદાર.
ભલમનસાઇ—ન)દા...નઇ,

પાઠ ૧૨૮ મો,

ઉપરાણું-ના)પક્ષ,
સરખા(વિ) બરાબર,
આજતી—કે)શરમાતી
વારી=કુ) અટકાવી
ઝખવાણી=ના) ઢીલી, ઝાંખા.
વાંધો—ના) તકરાર.
માંડીને:કે) વિસ્તારીને

પાઠ ૧૨૯ મો.

ભેજ—ના) ભીનાશવાળી હવા.
સાંધી વા=ના) હાથ પગ વગેરેના સાંધા અટકી જાય એવો વા,
સલેખમ ન) મગજમાં શરદી ભરાવથી થાય તે.
ગીનવુ—કુ) કહુ, સમજવુ
રસોડુ-ના) રસોઇખાનુ.
અસેહવુ—કુ) સહવુ,
પાંદ—ના) નબળાં.
અકપીડ—ના) નવરાહ તરફેનુદુખ,
નશીબ—ના)ભાગ્ય,

પાઠ ૧૩૧ મો,
નામીચો-ના) મખ્યાત, જાણીતો.
રણ-ન) મેદાન,
શરેરાશ-ના) સરખી રીતે.
લેખાય-ક] ગણતરી થાય;
જઇનધરમી—ન) શાવક ધરમના,
રળીઆમણા-વી) શોભીતા.
તંગાસ—ના) ખોટ તાણ, અછત.
રેતાળ-ન) રેતવાળી,
વંકાય-ક) નામીઆ:
પાઠ ૧૩૧ મો
શોભાયમાન-વી) સે ભાવણુ,
ઇલાકો-ના)પ્રાંત સંસ્થાનને મળી ગયે લા ભાગો.
સંસ્થાન-ના) રાજાઓનો દેશ,
ધામ-ના) ઠેકાણું જગ્યા સ્થળ,
છાવણી-ના) પડાવ,

રેશીડેન્ટ-ના) મોટા રાજ ઉપરસરતરા ખનાર અધીકારી:
ગાદી-ના) આસન,
રાજધાની-ના) રાજનુ મુખ્ય શેહેર,
સંઘ-ના) જાત્રાવાળાંનુ ટોળી.
ઊગમણ-ન) પુરવ.
અધીકારી-ના) અમલદાર.
મુદત-ના) ઠરાવેલો.દીવશ,
પાઠ ૧૩૨ મો.
બાઝોટ્ટુ-ના) વાનુનો ફાન,
ગડો-ના) ગાંગડો,
કારખાનુ-કુનર ચલાવાની જગા;
પોકઃ-ન) એક જાતનો ખાર,
નીરમળ-ન)સ્વચ્છ
ઘેર-ના ઘેરાવો,
પાઠ ૧૩૩ મો,
બીલોરી-ના) હાંડીની જાતનો કાચ,
ખપોટી-ના) એકજ

તની રેતી;
પારદરશક-વી)જેની આરપાર દેખાયન,
રંદીલ-ન.) કાચનો પીયાલો;
હાંડી-ના) કાચનીજેમાં દીવાના ગલા મુકે છે તે;
ગીયાસ-ન) પલાસ્ઠા ઘાટના;
મરડ-વિ) ભાગીજાય તેવા
આરશી-ના) મોટા તકતા,
કણી=ના) રજકણ.
પોટાસ-ન) એક જાતનો ખાર;
બાટલી-ના) શીશ
ગુણ-ના) ફાયદા.
પાઠ ૧૩૪ મો
ઉસ-ના જમીન ઉપરનો ખાર;
કંકણ-ન) ઘાળીઆને પીળા ટપકાવાળી બંગડી;
ચો=ના) ટાળુશદ
દેશાવર-ના) પર

ાપ=ના) આરશી આટલું,

પાઠ ૧૩૫ મો.

પઠછાયો=ન) ઓાળો છાંયડો.

સતોષ ના) નીરાંત. ઘરપત

તીર-ના) કીનારો આરો

લોભ=ના) લાલચ.

ઇછે—(ક્રિ) ચાહે ધારે

અનીતી—(વિ) ન્યાજ બીનડીચાલવુનહીતે

સ્થીતી ન) ફાલતદશા

થાગ—ના) તાર, અંત;

છેડો.

કાર—ના) વકર, વેવાર.

પ્રૌઢી=(વિ મોટી

હળવો=(વિ) તુચ્છ,

પોષાવુ=ક્રુ) પંકાવુ આબરૂ પામવી

સમુળુ—અ) બીલકુલ; બધુ.

ક્ષોભ=ના) દીલગીરી

મોહ—ના) લાલચ મોહની

ન્યુન—ના) ખાદ ટોટો

વપુવાન—ના) શરીર વાળો

ભાર-ના) વકર આબરૂ

વેહેવાર=ન) ઇજત,

બલોક=ના) આલોક પરલોક.

બુડાડે—ક્રી] ડુબાવે,

સનેશી—(વ) આનંદી

પુર્ણ-વિ) પુરોબરોબર

મહિપતી—ના) રાજા,;

ધાન=ના) અનાજ દાણા;

અરથ—ન) મતલબ; સ્વારથ

ગાંડો-વી) ઘેલો, મુર્ખા,

ગ્રષ=ના) ?સો, નાણુ

પાઠ ૧૩૬ મો. લોભને સંતોષ વિશે. ૧૯

લોભ કરવાથી બધો ચાલતો વેહેવાર બંધ થઇ જાયછેઅને લોભથી ઇજ્જત આબરૂ ઓાછી થાય લોભે શારી રીત રેહે નહી તેમ લોભથી હેત પ્રીત પણ વધે નહી ૧ લોભથી ભાર વકર રહે નહી. ને લોભથી વેહેવાર (આપલે સબંધી ચાલે નહી લોભથી સઘળા ગુણ ઓછા થાય. તેભથી ભારેથી હલકો થાય. ૨ લોભથી વિદ્યા પંકાય નહી લોભથી પુન્ય કરેલુ બધું જતુ રહે લોભે કરીને ગુણ બધા હોય તે કાંટાની શુળ ચેવા જાણવા અને લોભ તે સઘળા પાપનુ મુળ જાણવું[અતી લોભે સરવ જાય) ૩ બંને લોકમાં પ્રત્યુ લોકમાં અને(સ્વરગમાં) બુડાડે એવો લોભછે પણ તેમાં મોહ મોહની રહી છે એ મોટી દીલગીરીની વાતછે; લાભ કરવા વિશે ઘણા શાપ કરેલા છે, પણ સુખી થવાનો મારગ.તો સંતોષછે,૪ જે સદા

સંતોષી છે તેને ઘણું માન મળેછે તેમ તે સંતોષી શરીરે સોભાયછે; સંતોષ રાખનારને શાનાં ખોટ છે કશાં વાતની ખોટ નથી સંતોષીને પુરૂ પુન્ય છે તેનુ તપોબળ જોરાવરછે ૫ સંતોષને રાજાના જેવા માન આલીધનછે. તેમ સંતોષીને ખાવાને અન અને પુષ્કળ ધનછે પરમેશ્વર તેને પુષ્કળ આપે છે સંતોષી શબ્દનો અરથ એજછે નહીતો પછી ગાંડો થઇને નાણું શોધવા જાય નહી. ૬

સંખ, ચક્ર, ગદા, પદમ=ના) વીષ્ણુના ચાર આયુધનાં નામ છે.
સ્થાપના=ના) મંડાણ શરૂવાત.
દેખાઈ-ના] શોભા;
ધાટે=ના) બારે ઓવારે,
કર=ન) જકાત, વેરો
છાપ—ન) શીક્કો
વેરાગી-ના) સાધુ જોગી.
મજલ=ના) ટપો. ખેપ. વાટ
જાત્રાળુ=ન) જાત્રા જનાર
સુમારે-ના) આશરે અટકળે,

પાઠ ૧૩૮ મો.

ગુણકારી=ના) ફાયદાકારક;
ખજુર-ના) ખજુરીનાં ફળ,
સાથવો-ના) ખારેકના લોટનો લાંદો
પેશી-ના ખજુરીના ફળનો ભાગ;
મુસાફર=ન) પરવાશી; પરદેશી;
ટા-ના) ભવાવો;
નકામા-ના) ખપ વગરનો.

પાઠ ૧૩૯ મો

બુરો-ના) માગણી
નારે-ના) નીઠોતાડો
બેવકુફ-(વિ) અજ્ઞાન મુરખ;
તાડ-ન) તાડનો રસ
પીઠ-ન) બારવટીયાં
ગાડવા-ના) માટીનાં મટકાં
છેદ=ન) સાફ, કાણું;
ફેરૂ-ન) ફરનારી ચીજ.

પાઠ ૧૪૦ મો.

રાજધાની-ન) રાજગાદીનું મુખ્ય સ્થળ
રાજનગર—ન) રાજાને રહેવાનુ શેહેર
મસીદ=ના) મુસલમાનને નીમાજ પાડવાની જગા
પુસ્તકશાળા-ના, ચોપડીયો રેહેવાનુ મકાણું
પ્રાચીન-(વિ) જુનું, અસલનું.
માતા-ન) મા, દેવી

કેદી-ન) અપરાધી, કેદ પકડેલ;
તુરંગ-ના) મેજ કેદખનું
પાઠ ૧૪૧ મો.
ઘાટીલા=(વિ) ડાળદાર ઘાટદાર.
કારંજ=નાં) પાણીના બંબા
વરાળીયંત્ર-ના) (વરાળના જોરથી ચલાવેલ સાંચો
સાહીબાગ=ના) શાહજાદા બાદશાહે બંધાવેલો બાગ.
ખડેલ-ન) ઘર પીગે

રે પડી ઉજડ થએલી જમીન
મુનસીપાલ=ના) શેહેર સુધરાઈ
સુધરાઈ-ના) પ્રાગેધારે
કોપ=ના) છાવણી, લશ્કર.
સરત-ના) હારજીતનો તમાસો.
પાઠ ૧૪૨ મો
ભદ્ર-ના) મે ટુલાંબુ ચોકુ મકાન
સામગીરી=ના) વરનું સામન
કારમી=(વિ) ઓરત રેહુની અજાયબજેવી

સ્વર્ગલોક-ના) દેવલોક પરલોક
સ્કુલ-ના) નીશાળ
નરક=ના) દોજખ પાપી લોકોને રેહેવાની જગા
ભયંકર-(વિ) બીયામણું ભયભીત
કાળા-ના) દગાવાળા;
પેખ=ક્રિ) જો દેખ
રતન-ના) કીમતવાન જવાહીર.
અમુલ=(વિ) જેનું મુલ ન થાય તે
ડરવાનુ-ક્રુ) ખુશી થવાનું

પાઠ ૧૪૨ મો અમદાવાદના ભદર વીશે

ભદ્ર તે કલ્યાણ એ સહુથી સારૂ એવો અર્થ છે તેતો બધી પૃથ્વીના લોકો જાણે છે પણ કોણ જાણે શા કારણે દાળશે કરીને આ ભદ્ર બીયામણું દેખાય છે ? તો કેહે કાળા મોઢાવાળા એટલે કાળા કામ કરનારા કેદી લોક માંહે રેહેછે. તે કારણ કાળાશથી ભદર બીયામણું નજરે પડે છે. ર જેની આબરૂ વધી છે એવા માણસ તુ દુનીયામાં જો તેવા માણસ થવા ભરેલી ઉમ્મીદ તુ પુસ્તકશાળા કીતાબખાનુ જો કાચા કામ જેવા કે જેના અમુલ્ય રતન થાય; અને કારમી કીમત પામે એવી તું આ ઈંગ્રેજી નીશાળ જે સ્વરગ નરક આ લોકના રસ્તા બંધ સેહેલા છે; તે રસ્તે જવાના જુઓ આજ ત્રણ દરવાજા છે એટલે અમદાવાદમાં ત્રણ દરવાજા છે તેને

ગરજ તરફ અને આ લોકોમાં જવાના એવા મુખ્ય દરવાજા ની ઉપમા આપીછે. જ્યાં કે સુખથી મન રાજી થાય એવી બધી સામગરી મળે એવો તું જુગતીથી જો કે આ કારજ કેવો જણાયછે. ૬ આખો દહાડો શુકરવારને દીવશે આ ઠેકાણુ સારી શોભા બને છે અને બે ઘડી દાહાડો ચડતે સારી ગુજરી ભરાય છે. ૭ આતો અમદાવાદમાં મનરંજન થઇ જાય એ ઘડી જીવ ખુશ રહે એવું ઠેકાણું છે તે જોતાં મનમાં કવી દલપતરામ ડાહ્યાભાઇ ઘણોજ હરખ પામ્યા.

પાઠ ૧૪૩ મો.

બાહાદુર—ના) જોરાવર સમરથ,
મડમ—ના] ગોરાલોકોની સ્રી.
વીલો—વી) એકલો, સુનો છુટો.
ડોહળ્યું—કૃ) વાંકુવળ્યું
હેલેશાં—ના) ચાટવા
આન—ના) સુધ, શરત

પાઠ ૧૪૪ મો

લંગર=ના) પાણીમાં વહાણ છીપવાનું હથીઆર
કબતર—ના) કુખાવો. દરદ
મછવો—ના) હોડી નાહાનું વહાણ.
ખલાસી=ના) ખારવે
[illegible]—ના) ઇશાર

ત શરત.
શારક—ના) એકજાતની માંછી

પાઠ ૧૪૫ મો.

સપનું—ના) સમણું, સપનું.
સંદેહ—ન) વેહેમ, શક, અંદેશો.
કબજો=ન) તાબુ
તોડ=ન) નીકાલ

પાઠ ૧૪૬ મો,

ખાતર—ન) છાણુ ઘાસનુ કોવણ.
ચરૂ—ના) ડાંગરનાતરૂ
ચાસ—ના) હળથીખેડાએલો દરેક લીટો તે
વાવણી—ના) રોપણી

પાઠ ૧૪૭ મો.

જડ—ના) મુળીઆ(મુળ
ઉપણવું—ન) ઝાટકવુ

માફક—ન) ફાવતુ, અનુકુળ.
નીંદી—કૃ) સારૂં કરી
ખરીફ—ના) ચોમાસાના પાકનુ ધાન્ય
રવી=ના) સીઆળાનો પાક તે.
.ર=ના) પુષ્કળપાણીથી તરપત.
વાવેતર—ના) રોપાણ
રોપા—ના) છોડવા છોડ.
કસ=ના) તત્વ, રસ [illegible]
હેરફેર—અ] જુદી જુદી વારાફરતી.
પડતર—ના) ખાલી ઉજડ.

પાઠ ૧૪૮ મો.

અમીર—ના) મો

ટા માણસ.
નાહાર—ના) ફાડીખા
નારૂ જનાવર.
અસ્તાન—ન) ઝેરાવ
ર જખરા.
છેહુ=રી) વીશ્વાસઘા
તઘાત. કપટ, દગો,
ઇતબાર=ના) ભરો
સા લાયક,
કકડીને=વી) ઘણોજ
સખત.
સાર=ના) મતલબ.
પલન=ના) ગુજરાન

પાઠ ૧૪૯ મો

સીંહ—ના) જનાવર
નો રાજા
ભયંકર—વી) બીયા
મણો
મોતીયા—ના) આંખને
રોગ
ઇરાદો—ના] વીચાર,
ધારણા.
જુલમ—ના) જબરાઇ.
નીરાશ—ના] નાઉમેદ
રાંકડુ=વી) ગરીબડુ,

પાઠ ૧૫૦ મો.

ગુણેલો—કુ] ઉપયોગી
આજારી—રી) માંદો
ડોળ—ન.) આકા, ચેરો
કરાર—ના) આરામ.
હવાફેરકરયો—ફી) તાજો
કરયો.
ફાકેમ=ના) સરકાર
જુલમી—વી) શંખ ક
ઠણ

પાઠ ૧૫૧ મો.

ફીંશા—ના) જીવનેના
રી નાંખવુ તે
મેદાન=ના) જંગલ
વગડો.
ખીજવાએલો—કુ) ચી
ડાએલો
ઠમકમાટ—ના) થથર
ડ ધુજારી.
મેદની=ના) લોકનો
જથો.
ખરાડ—ન) બુમો,
પોકાર.
કાચા=ના) નબળા,
પોચા.

સંથ—ના) ગુસો, ક્રોધ,
નીરદય—વી) દયાવ
ગરની)

પાઠ ૧૫૨ મો.

પાંશરા=વી) સામા
શીખા
અભીમાન=ન) ગર
વ અહંકાર.

પાઠ ૧૫૩ મો.

લોભીએ—વી) લાલચુ
બંદર—ના) દરીયા કાં
ઠે જ્યાં માલ ચઢે
ઉતરે તેવુ શેહેર.
ટગાવુ=કુ] લટકાવવુ
ટટળવું.
રાન=ના) વગડો, જ
ગલ.
રાની—વી) વગડાના
જંગલી

પાઠ ૧૫૪ મો.

ત્રણ—ન) આતુરતા
અ. છજી—ના) કાલાવ
લો.
પંડયાજી=ના) પંડી
તજી ગુરૂ.

પાઠ ૧૫૪ મો લોભીયાની વાત ૨૨

જયાં લોભનો પાર નહી ત્યાં ભાર વજન જતો રેહેછે જે માણસ હરેક વાતની ત્રશણાથી સદા તરસો તે કોઇ પણ

લહાડો પઈસાથી તરપત થતો નથી

પાઠ ૧૫૫ મો.
કડાકો—ના) લાંઘણ;
ઠાવકુ—વી] પાસરૂ, શા
ણુ.
ભક્ષ—ના) ખાવાનું,
ખોરાક,
મધુરો—રી] સ્વાદીષ્ટ
સાર—ન) શાહ.
માગુ—ના) બાકી,
ખામી;
નીશાં=ના) નીશ્ચે.
નકી;
અડગ—ના) અડગ.
દઈવજોગ—ી) ઈશ્વર
નો બનાવ.
પાઠ ૧૫૬ મો.
ટટ્ટુ—ન) નાનુઘોડુ.
ભાગ્ય—ના) નશીબ
કઠણ—ર્ી) સખત.
પાઠ ૧૫૭ મો.

ગજબ—ના) જુલમ.
તરાસ.
રહેમ—ન) રહેમદયા
ઠબકવુ=ના) અટક
વુ.
જીવાળવી—ના] ખર
વાન.
ચાહીને=ક્રુ) ખુશીથ
ઈને,
અ વીચારી—ી) અ
જ્ઞાની
ફરટ—ન) બેખડો,
પાઠ ૧૫૮ મો.
ઓટવે—ન) કુથ, બ
તક.
ખાર—ન) ઝેર, અદે
ખાઈ.
પાઠ ૧૫૯ મો.
મજા—ન) છોકરા, ર
ઈયત;

પરીવાર—ના) છોકરા
છઇયાં;
અવરા—ના) બહેરૂ,
કુટુંબી—ાં) એકકુળ
ના.
કાળ—ના ક્રોધ, ગુસ્સો
આગ—ના) દોરી;
પાઠ ૧૬૦ મો
રતીપુર—ાં) લગાર
જરા
આપમત—ી) પોતા
નો મત;
ઝેર—ના) વીખ
ઉપાય—ન) ઈલાજ;
પાઠ ૧૬૧ મો.
સુરંગ—ના) ખાડામાં
દારૂ ભરી ફોડે તે
ઘર—ન) પડ-
મીશ્ર—ન) ભેગુ, મે
ળવુ ત.

સમાપ્ત